

2,- DM

ŽIVA ZAJEDNICA

LEBENDIGE GEMEINDE

BROJ 5 (160) · SVIBANJ/MAI 1995 · LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA
MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN · D 2384 E

Žena u Bibliji
Ustaše i partizani
Povratak izbjeglica
Astrologija
Svetost života

UVODNIK

MOTRIŠTE

Dinamični svibanj

Mjesec svibanj spada među najljepše, ali i među najdinamičnije mjesece u godini. To je mjesec cvjetanja, života i proljetnog rasta. U crkvenoj godini je taj mjesec posvećen Blaženoj Djevici Mariji, pa se u svibnju slavi i Majčin dan. Oni vjernici koji vole kronicu moliti upravo u ovom Gospinu mjesecu moći će to činiti i na jedan drugi, življi, pa i „moderniji“ način, i to na osnovi razmatranja uz kronicu, koje je sastavio fra Tihomir Grgat, a mi ga objavljujemo u ovom broju. Naša rubrika o vjeri i životu ovoga puta prikazuje najnoviju encikliku pape Ivana Pava II. koja govori o svetosti života. Izuzetno je precizna i jasna. Zato je posebno preporučujemo pozornosti čitatelja. U ovom broju imamo više „ženskih“ tema, i to ne samo u rubrici u povodu Godini žene, nego i u nekim drugim rubrikama. Vašu pozornost, dragi čitatelji, sigurno će privući članak Stanke Vidačković pod naslovom „Ženom neka se zove od čovjeka kad je uzeta“. Osim toga zanimljiv je i interview s hrvatskom književnicom Dragicom Rajčić, koja živi u Švicarskoj, piše na njemačkom i hrvatskom, a nagrađena je Boschovom nagradom za književnost.

Kao mjesec cvjetanja, rasta i mirisa, svibanj je i mjesec mladosti. Ne u onom „crvenom“ smislu kako se ranije slavio u prohujalom vremenu, nego u smislu održavanja brojnih proslava prve priče, krizme, susreta mladih, hodočašća... O susretu mladih iz iseljeničtva u Puli opširno ćemo izvijestiti u sljedećem broju.

Koncem travnja održan je i redoviti godišnji pastoralni skup svećenika i pastoralnih suradnika iz Europe u Bizovcu kod Osijeka. Glavna tema bila je upravo „Hrvatska mladež u dijaspori“. Ovoga puta ćemo skup samo registrirati, a o sadržaju ćemo vas detaljnije izvijestiti u narednom broju.

Upozoravamo vas na naše stalne rubrike, kao što su „motrište“, „osvrt“, „kultura“, te napose humoristički kutak u rubrici „Paškina kartulina“. Zanimljive su i druge teme, pa vam, dragi čitatelji, ponovno cijeli ovaj svibanjski broj usrdno preporučujemo.

Uredništvo

Stidimo li se svoga hrvatskog jezika?

Dogodilo se to već poodavno, bio bih i zaboravio da me na to ne podsjećaju redovito svi susreti s iseljenim hrvatskim obiteljima, koje polako zanemaruju razgovarati s djecom na hrvatskom jeziku.

Šetajući se tog ljetnog dana dubrovačkim Stradunom svratim do obližnjeg kioska, kupiti dnevni tisak. Ispred mene stoji majka držeći sinčića za ruku. Traži turistički vodič po Dubrovniku, ali na hrvatskom. Sami spomen hrvatskog imena bi razlogom malog „okršaja“ između majke i sina. Sin želi vodič na njemačkom, jer on ne zna „taj nekakav“ hrvatski. A ona, u prvi mah zbunjena, gleda sramežljivo oko sebe, gleda sina, pa mu tepajući progovara: „Ma ja ću ti sve polako objasniti. Ja ću ti prevoditi!“ No, on niti želi čuti za hrvatski a kamoli da bi još čitao vodič na hrvatskom. I nije se smirio dok nije dobio vodič na njemačkom.

Htjedoh nešto reći, ali riječ mi zape u grlu. Ostah zabezeknut. Zar se može zaboraviti ili imati toliko prezira prema svom materinskom jeziku! Zar nam je važniji tuđi jezik od „jezika Roda moga“? Događa li se igdje na svijetu da putnika koji u svojoj domovini traži zrakoplovnu kartu i rezervaciju za mjesec rujna, službenica pita: „Molim Vas, a koji je to mjesec“? I na um mi padaju stihovi pjesnika Domjanića o hrvatskom radniku zatranom u rudniku negdje u Americi. Po onoj grudi zemlje koju je rudar nosio o vratu, Yenki zaključuje: „Bit će to Hrvat, takvi su svuda!“ A gle ovi još ne znaju ni „jezik Roda svoga“, jezik rodne grude.

Nekoliko dana kasnije, čekajući na kolodvoru autobus za Split, doživjeh nešto nakon čega sam kliktao od neke nutarnje radosti. Do mene na klupi sjedeše stariji gospodin i

gospođa. U početku se nisam na njih ni obazirao, ta vjerojatno su stranci, pomislih. A uz to i engleski razgovaraju. Malo kasnije uvidjeh da nisu stranci. Govorili su o Konavlima, Dubrovniku, Međugorju. Katkad bi izustili i po koju hrvatsku riječ. I upustih se s njima u razgovor. Najprije na engleskom, a kasnije prijedismo na naš ubavi hrvatski. Razgovarali smo o svemu i svačemu, a kad počosmo govoriti o hrvatskom narodu i jeziku, gospođa progovori ove dirljive riječi: „Znate, naši su roditelji davno odselili iz okolice Dubrovnika u Južnu Afriku. Ali, Hrvatsku nisu nikada zaboravili, a svoju ljubav prema domovini pretočili su u naša srca. Domovinu sada po prvi puta posjećujemo, a hrvatski, zahvaljujući svojim roditeljima učimo od malih nogu. Zahvalni smo roditeljima što potječemo iz tako divne domovine... Svoju djecu naučili smo također hrvatski. Onog trenutka kad prijedemo kućni prag, engleski zaboravljamo, a govorimo samo hrvatski. A izvan kuće se već nekako snalazimo... Znate, mene politika ne zanima. Neka se politikom bave političari. Mene zanimaju mojih devetero djece, i ja ću se baviti najviše svojom djecom. Djeca su moja politika!“ Ostah zadivljen primjerom ove hrvatske majke u tuđini, koja se ne stidi svojeg podrijetla. Koje li sreće po hrvatsku, kad bi sve hrvatske majke u domovini i tuđini, bile kao ova majka! Roditelji, razumijete li još uvijek svoju djecu, ili ste se već i vi suočili s njihovim zapitkivanjem: Što ste radili tolike godine pa niste naučili njemački (francuski, engleski...)“? Ili se još uvijek stidimo svog hrvatskog jezika.

Fra Anto Gavrić, („Društvene obavijesti“ HKZ u Švicarskoj, br. 70, travanj '95.)

ŽIVA ZAJEDNICA

Herausgeber/
Izdavač:

Kroatisches Oberseelsorgeamt
in Deutschland

60435 Frankfurt am Main - An den Drei Steinen 42
Tel. (0 69) 54 10 46 - Fax (0 69) 5 48 21 32

Verantwortlich/
Odgovara:

Bernard Dukić

Chefredakteur/
Glavni urednik:

Anto Batinić

Redaktion/
Uredništvo:

Maja Runje, Stanka Vidačković, Božica Červinka, Jura Planinc, Ivek Milčec, Ivan Bošnjak, Jozo Sladoja, Božo Majić, Željka Čolić, Vesna Školnik, Ivo Balukčić, Alen Legović, Ivo Marković, Ivo Matijević, Marko Obert, Vlatko Marić

Mitarbeiter/
Suradnici:

Ljubica Markovica

Layout:

Jahresbezugspreis: DM 30,- incl. Porto (s poštarinom)

Bankverbindung:

Konto Nr. 129072 bei der Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Lithos +
Seitenmontage:

Fotosatz Service Bauriedl
64546 Mörfelden-Walldorf

Druck:

Scholl+Klug Druckerei GmbH
64546 Mörfelden-Walldorf

Hrvatski sin

Kako svaka ptica teži k svome jat, tako i ja – Hrvat svom hrvatskom bratu. Hrvat mi je otac, Hrvatica mati:

Za Hrvatsku živim kao svi Hrvati.

Hrvatsko me ime krasi i veliča; pun je sreće svatko, tko o njemu priča. Hrvatski sam sin u svakome kraju, ponos roda svoga i svom zavičaju.

Što dušmanin priča: to me se ne tiče, jer u meni srce domovine kliče.

Oj, Hrvatsko draga, na tvojemu krilu živjet ću i mrijeti za slobodu milu!

Jer, ponos je svakom razumnome sinu, ljubiti punim srcem dragu domovinu.

To su naši oci i praoci snili; i ja ću bit ono što su oni bili! Mlše Sučić, Wuppertal

HEADLINES • SCHLAGZEILEN • VIJESTI

- Sve više ljudi postaje starijima. Prema podacima njemačkog saveznog statističkog ureda u Njemačkoj sada živi 49 894 ljudi iznad 95 godina, a od toga 41 000 žena. Za stogodišnjake još nema nigdje nikakve rubrike. Procjenjuje se da će 2040. godine u Njemačkoj oko 250 000 ljudi biti stariji od sto godina.
- Koraljka Hlede Korie (20), negdašnja košarkašica zagrebačke „Montmontaže“, koja sada igra u američkoj sveučilišnoj košarkaškoj ligi u Pittsburghu, dobila je jedno od najvećih priznanja u američkoj košarci; proglašena je naime za najbolju košarkašku „brucošicu“ (Freshman of the Year). Bila je sedmoplasirana na listi strijelaca, a osma po osvojenim loptama. O njoj je izvijestio i CNN, a našla se i na stranicama dnevnika „USA Today“. Uz igranje košarke Koraljka izvrsno studira komunikacije.
- Davor Rimac (24) je, također uspješan hrvatski košarkaš u američkoj sveučilišnoj ligi, jer je član američkog sveučilišnog prvaka Arkansasa. U svibnju će diplomirati informatiku, pa će se potom sasvim posvetiti košarci. Davoru je na odličnoj igri osobno čestitao i američki predsjednik Bill Clinton, koji je promatrao finalni susret Arkansasa i UCLA-e, a fotografiju Clintona i Rimca objavio je 10. travnja i zagrebački „Večernji list“.
- Njemačka nakladnička kuća Hanser Verlag iz Münchena izdala je nedavno na njemačkom jeziku knjigu srpskog pisca Milorada Pavića „Die inwendige Seite des Windes oder Der Roman von Hero und Leander“. Književna kritičarka iz Frankfurta Dunja Melčić nazvala je u „Die Zeitu“ (7. 4. 1995.) to djelo „srpskom nacionalnim kičastim djelom“ i „lažiranjem povijesti u službi velikosrpskog mita“. Sibylle Cramer također se osvrnula na Pavićev roman u dnevniku „Frankfurter Rundschau“, 21. 3. 1995., a naslov njezina članka glasi „Das Heilige Christliche Reich“ serbischer Nation“, te podnaslov „Milorad Pavics nationalistische Umschreibung des antiken Romans von Hero und Leander“.
- Sa sjemenišne crkve poznate isusovačke gimnazije u Travniku skinut je križ. Travnički župnik vlč. Pavo Nikolić prosvjedovao je protiv tog vandalskog čina kod travničkih bosansko-muslimanskih vlasti, koje su izrazile žaljenje zbog tog čina.
- Pomoćni sarajevski biskup Pero Sudar uputio je pismo predsjedniku predsjedništva BiH Aliji Izetbegoviću, u kojem ga upozorava na težak položaj i progone Hrvata koji žive u područjima pod nadzorom Armije BiH. Biskup Sudar navodi uništavanje sakralnih objekata, sknavljenje grobova i grobalja, oduzimanje osnovnih ljudskih prava Hrvatima, te piše: „Ni mrtvima se ne da mira u njihovim grobovima, a preostali živi sustavno se progone, pljačkaju i zastrašuju“.
- Iz Uskoplja (Gornjeg Vakufa) stiže vijest da je većina katoličkih grobalja koja se nalaze pod muslimanskim nadzorom oskrnavljena i oštećena, i to nedavno, u vrijeme bez sukoba između dviju strana. Govori se da su oštećena groblja u Bistrici, Krupi, Vrsu...
- Na Kupresu je 10. travnja blagoslovljena privremena crkva. Kao što je poznato četnici su razorili sve katoličke crkve na kupreškoj visoravni.
- Beogradski nadbiskup dr. Franc Perko izjavio je da Papin posjet Beogradu još uvijek nije moguć zbog snažnog protivljenja vodstva Srpske pravoslavne crkve. Istodobno se govori kako bi sljedeći beogradski nadbiskup po svoj prilici mogao biti Hrvat.
- Svako drugoj od 72 evangeličke crkve u Frankfurtu prijeti zatvaranje, jer za održavanje tih crkava naprosto više nema novca.
- Prema najnovijem izdanju Papinskoga godišnjaka broj novih svećenika diljem svijeta porastao je između 1978. i 1993. s 5918 na 8734.
- Biskup Walter Kasper ponovno je opomenuo spornog teologa Norberta Greinachera zbog pojedinih teoloških stajališta.
- Poznatu američku kockarsku Meku Las Vegas Papa je uzdigao na razinu samostalne dijeceze.
- 46. svjetski euharistijski kongres održat će se 1997. u poljskom Wrocławu (Breslau). Papa i biskupi iz 70 zemalja već su najavili dolazak.
- Maja Čiburdanidse, najuspješnija gruzijska i svjetska šahistica svih vremena povukla se u samostan. Od 1978. do 1991. bila je svjetska prvakinja u šahu, a zadnju nagradu od 32 500 dolara dala je u dobrotvorne svrhe, rekavši da njoj osobno više ništa nije potrebno.
- Litavski predsjednik i bivši šef Komunističke partije obratio se na katoličku vjeru. Još prije tri godine on se potajno vjenčao u crkvi.
- Norbert Blüm, savezni ministar za rad (CDU), smije i dalje Scientology-crkvu nazivati „zločinačkom organizacijom za pranje novca“. Tako je odlučio jedan sud u Kölnu.
- 27 prošlogodišnjih ZDF-ovih prijenosa bogoslužja gledalo je prosječno prošle godine oko 800 000 ljudi.
- Svjetski savez katoličkih novinara (UCIP) prihvatio je na godišnjem zasjedanju u Španjolskoj „kartu tolerancije“. Novinari, informatičari i nakladnici se obvezuju aktivno nastupati protiv fanatizma, religioznog fundamentalizma, rasizma i nacionalizma.

LIČNOST MJESECA

CLAUDIA SCHIFFER

Jednostavno lijepa

Nije lako doći na naslovnu stranicu uglednoga američkoga tjednika *Time*. To je 17. travnja uspjelo jednoj od najljepših i najpoznatijih svjetskih manekenki i fotomodela Claudii Schiffer (24). Već je poznato da se svaki časopis koji na naslovnicu ima njezinu sliku proda u gotovo dvostrukoj nakladi. Tom izazovu nije mogao odoljeti ni ozbiljni *Time*, koji obično objavljuje fotografije vrhunskih svjetskih političara. Ali, kako piše „Der Spiegel“ od 17. 4. 1995., ni izbor lijepe Claudie za naslovnicu nije u uredništvu prošao bez prepirke. Odluka o njezinu plasmanu na naslovnicu obrazložena je ovako: „Kad je već govor o modnoj temi, onda to treba biti s Claudiom, jer je ona tako atraktivna“. Portret Schifferove može se pročitati i kao znak „I“ u nazivu tjednika, jer ga posve prekriva, kao i polovicu znaka „M“. Uz ljepotičinu fotografiju stoji istaknut naslov „Simply Beautiful – Jednostavno prekrasna“. U podnaslovu stoji i ovo: „Moda se vraća klasi“. Claudia Schiffer na fotografiji nosi jedan Versace kostim u stilu pedestih godina.

Mlada Njemica Claudia Schiffer u javnom životu slovi kao lijepa, otvorena i aktivna žena, koju ne prate incidenti i skandali. Poznata je i kao humanitarna radnica. Sve su to razlozi zbog kojih je ponijela i naš naslov „ličnosti mjeseca“ u ovom svibanjskom broju.

PISMA • BRIEFE

„Narod“ – nove novine

Poštovani gospodine uredniče!

Naš Hrvatski populacijski pokret uskoro počinje izdavati dvotjednik koji će se zvati „Narod“ – a bit će u službi demografske i duhovne obnove hrvatskog naroda, kao i novog hrvatskog narodnog preporoda!

Želja nam je da što više naših Hrvata iz iseljene Hrvatske zna za naš list, da ga čitaju i po mogućnosti na njega budu pretplaćeni.

Narudžbe: Hrvatski populacijski pokret, Ul. grada Vukovara 226 E, HR-41000 Zagreb. Tel: 385-1-519-236; 519-065; Fax: 385-1-518-532

Don Anto Baković

Čestitamo

Poštovani,

Želimo vam zahvaliti i za novine koje ste nam poslali. Osobito za broj koji donosi priloge i vrlo uspjele fotografije Papinog posjeta Hrvatskoj.

Čestitamo vama svima, cijeloj redakciji, na tako samozatajnom i nadasve uspješnom radu. Uz našu živu Crkvu vi ste promicatelji kulture i zalag budućnosti i opstojnosti hrvatskog imena i u ovim stranim zemljama. Neka vam dragi Bog da plaću za vaš nesebični trud.

Što reći drugo nego samo nastavite tim putem. God bless you!

Vukovarci – Ivan Kojić i Tomislav, Zagreb

Knjige za Hrvate u dijaspori

Naša nakladnička kuća, koja godišnje objavi oko 600 knjiga u nakladi oko 10 milijuna primjeraka, tiskala je i desetak izdanja na stranim jezicima, vjerujući da ćemo time posebice pobuditi pažnju Hrvata u dijaspori i učiniti našu knjigu pristupačnom i stranom čitatelju. Upravo u toj namjeri, tj. promičbi hrvatske kulture u svijetu i jačanju veza dijaspori s domovinom, podredili smo i izbor naslova prevedenih na strane jezike.

Šaljemo Vam i nekoliko letaka našeg novog izdanja **Reci mi hrvatski**, udžbenik i radni priručnik za početno učenje hrvatskog jezika namijenjeno kako djeci i ostalim Hrvatima u dijaspori, tako i strancima koji žele upoznati hrvatski jezik. Stoga to izdanje posebice preporučujemo za uporabu u školama.

Kako naručiti knjige?

Poduzeća, škole, biblioteke (i druge pravne osobe) mogu knjige naručiti pisanom narudžbom i ovjerenom izjavom izravno od Školske knjige, Odjel maloprodaje, Masarykova 28, 41000 Zagreb, tel.: 01/275-370, telefaks 01/420-781.

Pojedinci (fizičke osobe) knjige mogu kupiti u bolje opremljenim knjižarama.

Knjižare Školske knjige u Zagrebu: Masarykova 28, Bogovićeve 1a, i Jordanovac 8. Uz zahvalnost za suradnju primite izraze našeg poštovanja

Za ŠKOLSKU KNJIGU – Antun Zibar, savjetnik

Žene još nisu našle svoje novo mjesto u društvu

(Beatrice Lukavac, „Svećenik dirigent, a žene orkestar“, Žz 4/95)

S čuđenjem i izvjesnom nelagodnom sam čitala prilog Beatrice Lukavac pod nazivom „Svećenik dirigent, a žene orkestar“, Žz, travanj '95, stranica 7.

Autorica, kao prvo, kaže kako je teško govoriti „o tako svetoj stvari kao što je ženski rod.“ Oslovit „ženski rod“ kao jednu stvar znači reducirati je na status objekta, a objekt je karakteriziran time da se nad njim i njime vlada, on je po svojoj naravi pasivan. Ta možda nesvjesno (što pretpostavljam) upotrijebljena jezična nesenzibilnost, tim više otkriva ono što se tijekom stoljeća tako rado „ženama“ (upravo kao masi, kao rodu) pripisuje: da budu pasivne, da se čuvaju, da se brinu o djeci, domu i kuhinji, a da aktivan istup u život i osvajanje svijeta u paušalnom smislu bolje prepuste muškarcu/mužu – dakle klasična podjela uloga spolova i prostora.

Kao drugo, autorica govori o „svetoj“ stvari. Zgražam se. Ja nisam sveta, niti to želim biti. Jer biti sveta znači biti savršena, nedostižna, nepristupačna, a sa svim tim ne mogu biti od ovoga svijeta, a ako nisam s ovog svijeta, otkud onda? I što mi onda od života preostaje? No, ja sam ljudsko biće, ženskog spola, a to znači da sam nesa- i nedovršena, mogu imati kvalitete i mane, što znači da imam šanse za razvitak, mogu iz svojih grešaka učiti, razvijati se postupno prema svojoj vlastitoj cjelokupnosti, izgrađivati svoj duh, svoju dušu i svoje tijelo. Mogu dakle, na svojoj vlastitoj, individualnoj razini biti aktivna, razvijati se u jednom dinamičnom, katkad i vrlo burnom procesu – mogu biti „JA“. To znači da se nalazim u sferi profanoga, dok netko tko je već svet ne može postati još svetijim. Biti ljudsko, nesveto biće daje mi šansu za aktivnosti, dok je status svetoga statičan, jer inače ne može ostati svet.

Na slatunjastu i otrcanu metaforiku „profinjenog stabla“ itd. ne želim se dalje obraćati, a na „sposobnost (žene) da voli“ želim samo primijetiti da smatram da je to osobina svakog ljudskog bića, bez obzira na spol, i svaka osoba je odgovorna sama za sebe koliko to izgrađuje ili ne. Ali iskazati to kao posebnu, specifičnu kvalitetu žene, zaista smatram neumjesnim.

Što se tiče položaja žene u društvu autorica piše da „su vremena pritisaka...“ itd. prošla. Bilo bi prelijepo da je tako: kako objasniti angažman širom svijeta u pogledu pitanja žena – i to na svim razinama (društveni, znanstveni, politički)?

Zašto onda primjerice Ujedinjeni Narodi pripremaju Svjetsku konferenciju žena u Pekingu? Zašto rubrika u Živoj zajednici „Žene, imate riječ“, ako vlada ravnopravnost spolova u društvu? Zašto bi se svi ti ljudi zalagali, ako nije potrebno, ako je sve postignuto?

Smatram da je točnije reći da se vremena pomalo mijenjaju, a ako se vrijeme mijenja, onda je sve u po- i preokretu (također i uloga muškarca, ako već govorimo u tim polaritetima), što postupno dovodi toga da žena pomalo pronalazi svoje novo mjesto u ovom društvu, koje je još uvijek karakterizirano patrijarhalnim crtama. I, ako se već sve na dobro promijenilo, zašto autorica traži suzdržavanje u kritici? Kaže: „Ne bih željela da se pretvorimo u feministkinje, da kritiziramo previše“. A što ima lošega u (podrazumijevam ovdje dakako u konstruktivnoj) kritici? Zar je loše dignuti svoj glas, zastupati svoje interese, „stati nekome na kurje oko“ ako treba? Izgleda, da autorica smatra da su žene, koje (previše) javno i glasno i možda ustrajno i dosljedno djeluju odmah feministkinje, a to je, prema mojoj spoznaji i iskustvu u hrvatskom jeziku i društvu negativno konotirana riječ, dakle pogrdna. Možda se autorica boji biti neljubazna, biti neljubljena, neprihvaćena, doći u konflikt s drugima? Kasnije opet traži da u pogledu položaja u Crkvi žene moraju biti konkretne i reći što žele. I što podrazumijeva pod dignuti „svoj glas, ali lijepo, ženstveno, kako nam dolikuje“. A tko to, pitam se, odlučuje, kako dolikuje? I kakav to ugled treba sačuvati?

Dosta navedenih primjera: Mislim da cijela argumentacija i proturječnost na koju se nailazi, potvrđuje više dezorijentaciju i traženje vlastitog puta jedne žene između tradicije i modernog doba. Sam taj primjer pokazuje da žena upravo još nije našla svoje novo mjesto u društvu. Nadalje, autorica s jedne strane traži pravo na svoje „JA“, na emancipaciju i oslobođenje, na pravo svojega stila življenja, da bi u istom mahu kontradiktorno izjavila i prisjetila se kako ipak treba (donekle) odgovarati i ispunjavati sliku o „ulozi i biću žene, koja stoljećima tradirana i putem odgoja i socijalizacije ucjepljivana. To me podsjeća na ponašanje tipično za dijete, koje žarko nešto želi ali se boji željeno uzeti, pa ispruži ruku, da bi je u istom mahu brzo povuklo da se ne bi recimo opeklo. Preostaje jedino zaželjati svima hrabrost da dosljedno izgrađivaju i zastupaju svoje „JA“ i da jasnije raspoznaju što zaista žele, a što ne.

Nadi Markovica, Berlin

Uspjeh liste Croatia

Poštovani,

izvješćujemo Vas da je hrvatska lista CROATIA na jučerašnjim izborima ostvarila tri zastupnička mjesta i time ponovila us-

pjeh iz godine 1989. Svima koji su nas podržali i pomogli najtoplije se zahvaljujemo!

Josip Tišlerić, Kroatische Kulturgemeinschaft e.V., Düsseldorf.

PISMA • BRIEFE

Unser Krieg ist es nicht!

Sehr geehrte Damen und Herren!

Herr Volker Scholl aus Frankfurt schrieb kürzlich eine Postkarte, in der er das Kroatische Oberseelsorgeamt (Živa zajednica, März 1995) „dringend bittet, „jeden Versuch zu vermeiden, Deutschland in Ihren Krieg mithineinzuziehen“.

Die Formulierung „in Ihren Krieg“ zeigt, daß Herr Scholl nicht sonderlich genau darüber informiert zu sein scheint, was in Kroatien und vor allem in Bosnien-Herzegowina vor sich geht. Man darf den Postkartenschreiber beruhigen: **Unser Krieg ist es nicht!**

Im Frühjahr 1991 wurden westliche Politiker nicht müde zu fordern, (das bereits zerfallene) Jugoslawien müsse unter allen Umständen erhalten bleiben – und zwar so, wie es war. Selbst der sehr weitgehende Kompromißvorschlag des kroatischen Präsidenten, als Alternative zur Unabhängigkeitserklärung Kroatiens aus Jugoslawien eine Konföderation gleichberechtigter Staaten zu formen, wurde im Westen ignoriert, was Serbien in seiner Ablehnung dieses Vorschlages bestärkte und zu ersten Massakern an der kroatischen Zivilbevölkerung im April/Mai 1991 animierte. Niemand, der Jugoslawien kannte – und erleiden mußte (Verfolgung, Denunzierung, Folterung und auch Ermordung von Kritikern der jugoslawischen Einparteiendiktatur und der serbischen Vorherrschaft) –, wollte den Belgrader Zwangsstaat (der in Versailles von westlichen Mächten konstruiert wurde) erhalten. Westliche Politiker verweisen dagegen bei Staatsbesuchen in Belgrad auf die „historischen Beziehungen“ mit Serbien. Man habe ja schließlich in zwei Weltkriegen „an der Seite der Serben gekämpft“.

Im Juni betonte der amerikanische Außenminister Baker, die USA unterstützten die Einheit Jugoslawiens und würden Slowenien und Kroatien nicht anerkennen. Der serbische Führer Milošević und seine Generale fielen fünf Tage nach Bakers Belgrader Rede mit der „Jugoslawischen Volksarmee“ in Slowenien, dann in Kroatien ein. Das landhungrige Serbien wußte, der Westen würde den beiden Staaten, die sich mittlerweile (nach langer Hinauszögerung) für unabhängig erklärt hatten, auf keinen Fall beistehen.

Als die serbische Militärmacht in den eroberten Gebieten Kroatiens Völkermord verübte, erinnerte der französische Staats-

präsident Mitterrand an die historischen Bande zwischen Frankreich und Serbien (November 1991).

Unter dem Schutz der UNPROFOR-Truppen konnten die serbischen Okkupanten in Kroatien und Bosnien-Herzegowina ihre sogenannten „Säuberungen“ fortsetzen. Einige UN-Soldaten gaben den serbischen Tschetniks Benzin oder spielten mit ihnen auf einer Wiese Fußball, während Kroaten und Bosniaken in Kanalanlagen Schutz vor serbischen Bomben, Raketen und Granaten (zum Großteil russischer oder westlicher Bauart) suchten und teilweise sich dort von Ratten ernährten bzw. urinhaltiges Wasser trinken mußten.

Beim Beschuß von Dubrovnik im Herbst 1991 wäre es der NATO ein leichtes gewesen, die serbische Artillerie in den Hügeln um die Stadt auszuschalten, Dubrovnik vor Schaden zu bewahren. Dies äußerte kürzlich Warren Zimmermann, amerikanischer Botschafter in Belgrad 1989 bis 1992, der Anfang 1994 den diplomatischen Dienst im Protest gegen die damalige amerikanische Bosnien-Politik des Abwartens verließ.

Serbien kann ungehindert gegen Kroatien und Bosnien-Herzegowina Krieg führen, weil es sowohl in Frankreich, Großbritannien als auch in Rußland potente Schutzmächte und Interessenvertreter hat. Großbritannien und Rußland machen keinen Hehl daraus, daß sie (aus strategischem Eigeninteresse) ein starkes Serbien als „Ordnungsmacht auf dem Balkan“ wünschen. Seit neuestem ist Rußland mit Serbien durch einen Militärpakt verbunden!

Diese Schutzmächte Serbiens, die durch ein internationales Waffenembargo gegen Kroatien und Bosnien-Herzegowina den angegriffenen Staaten das Selbstverteidigungsrecht verwehren, sind es, die den Verlauf des Krieges bestimmen. Kroaten und Bosniaken wollten und wollen diesen – ihnen aufgezwungenen – Krieg nicht. Es ist nicht ihr Krieg. Im Gegenteil: Sie sind Opfer dieses serbischen Krieges und der Eigeninteressen derjenigen „Schutz- und Ordnungsmächte“, die die UN und den UN-Sicherheitsrat für ihre Zwecke mißbrauchen.

Mit freundlichen Grüßen

Filip Jović, Karlsruhe, Vorsitzender des Karlsruher Freundeskreises der Kroatischen Christlichen Demokratischen Union, Vorstandsmitglied der Paneuropa-Union Karlsruhe

Dragocjena izdanja za istraživanje

Poštovani,

upravo smo primili Vaše publikacije „Živa zajednica“ i „Vodič 1995“, na kojima Vam najljepše zahvaljujemo. Našim suradnicima i korisnicima one će zasigurno biti od dragocjenog značaja za njihovo istraživanje Hrvata izvan domovine.

Prilažemo popis naših izdanja, te ukoliko ste zainteresirani za razmjenu publikacija rado ćemo Vam poslati ono što Vas zanima.

S poštovanjem,

Anamarija Starčević Štambuk, bibliotekar, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zvonimirova 17, 41000 Zagreb.

OGLASI

Prodajemo nekretnine

Javljam se iz vaše i naše drage Hrvatske, s otoka Krka, s kojeg potječemo i na kojem radimo. Naša agencija zove se AUREA, ima sjedište u gradu Krku i od 1990. godine bavi se posredovanjem u prodaji nekretnina.

Kroz godine poslovanja ostvarili smo niz kontakata i susreta s našim iseljenicima. Slijedom ratnih nedaća koje su se dogodile u posljednjih nekoliko godina mnogi naši ljudi na radu u inozemstvu izgubili su svoje kuće i zemljišta, ali unatoč tomu u njima postoji jaka želja za povratkom u domovinu. U čestim kontaktima s našim iseljenicima uvidjeli smo da je njihov najveći problem kome se obratiti u vezi s prikupljanjem informacija za kupnju određene nekretnine.

Zato se obratite nama.

AUREA

Zagrebačka bb, P.Box 58, 51500 KRK, Croatia, tel./fax.: 385/51/222-625

Za: AUREA

Svjatana Volarić

Hrvatsko ratno pismo 1991/92.

Croatian war writting 1991/92

Dokumentarne monografije u dvojezičnom izdanju, na hrvatskom i engleskom jeziku:

Knjiga je sastavljena od tri tipa teksta: apela, eseja i pjesama, a osim hrvatskih književnika i intelektualaca zastupljene su mnoge kulturne ustanove i pojedinci iz svijeta (Finkelkraut, Stoppard, Son-tag, Kundera, Le Brun, Glucksman, Kolakowski i brojni drugi).

Sav dosadašnji prihod od prodaje ove knjige darovali smo za obnovu spaljene knjižnice u Vinkovicima u istočnoj Slavoniji. Prihod od prodaje bit će i ubuduće iskorišten u humanitarne svrhe.

Budući da je rat na Balkanu najveća europska nesreća nakon Drugoga svjetskog rata, vjerujemo da bi ova monografija mogla biti dobrodošlo svjedocanstvo i na policama Vaše biblioteke. Ujedno Vam nudimo i druga izdanja našega Zavoda.

S osobitim poštovanjem

Dr. Dubravka Oraić, Tolić,

Zavod za znanost o književnosti, Ivana Lučića 3, HR-41000 Zagreb, Kroatien. Fax: 385/1/513-834.

GODINA ŽENE 1995.

OD EVE ADAMOVE DO CLAUDIE SCHIFFER

Ženom neka se zove o

Dostojanstvo žene i njen poziv trajna je tema ljudskog i kršćanskog promišljanja. Bog je stvorio čovjeka kao muško i žensko. Treba razumjeti uzrok i posljedice te Stvoriteljeve odluke. Tek tada je moguće duboko shvaćanje dostojanstva i poziva žene, a i njenog aktivnog položaja u Crkvi i društvu.

Čovjek, muškarac i žena, su osobe, oboje stvoreni na sliku i priliku Božju. Biblijski tekst nudi dovoljno temelja za spoznaju o bitnoj jednakosti muškarca i žene u njihovoj ljudskoj naravi: „Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih“ (Post 1,27). Taj tekst sadrži antropološku istinu o jednakosti muškarca i žene kao ljudskog bića.

Iste, ali drugačije mogućnosti

U drugom izvještaju o stvaranju čovjeka (Post 2,23) Adam kliče, vidjevši partnericu: „Gle, evo kosti od moje kosti, mesa od mesa mogega! Ženom neka se zove, od čovjeka kad je uzeta“! Taj povik prvog čovjeka kad je ugledao netom stvorenu partnericu, povik je divljenja i ushićenja. Žena je drugačija osoba iste ljudske naravi. Zato ju je Adam i prozvao „čovječica“. Osobne mogućnosti ženskog bića nisu ništa skromnije od mogućnosti muškog bića, one su samo drugačije.

Prvi grijeh jest grijeh čovjeka koga je Bog stvorio kao muško i žensko. Posljedice prvog grijeha su te da je žena u povijesti bila često objekt muževnog „gospodarenja“. Žena se pokušavala osloboditi tog „gospodarenja“, ali najčešće nespretno, nastojeći usvojiti tipična muška obilježja, protiv svojih ženskih vlastitosti. Na taj način se žena sigurno neće ostvariti, već će naprotiv izgubiti i ono što je bitno obogaćuje.

Izbjegavati žensko društvo

Prije kršćanstva žena ne igra u braku niti izvan braka kakvu individualnu ili osobnu ulogu. Ona je mužu žena, domaćica, pomoćnica, majka njegove djece, ali ne kao punopravna partnerica, već kao muževo vlasništvo, posve ovisna o njemu.

Malo je religija u povijesti koje su ženu tako gurnule u stranu, kao što je to učinila stara židovska religija. Žena je pripadala najnižem sloju društva, ubrajana među carinike i grešnike. Pobožni židov danomice je zahvaljivao Bogu što nije

nevjernik, ni rob, ni žena. Težak je bio i ženin pravni položaj. Ona je smatrana vlasništvom muža, ubrajana u imovinu kao njiva, krava... ili bilo koja druga stvar. Dužnost joj je bila da u svemu bude na službu mužu: prala mu je noge, služila ga kod stola stojeći, nije smjela jesti s mužem, a on joj se nije smio obraćati na javnim mjestima. Muž je ženu mogao otpustiti iz bilo kojeg razloga. Bila je prednost roditi se kao muško, jer su žene imale podređenu ulogu i u obitelji, i u društvu, i u religiji. Vladalo je nepisano pravilo da žensko društvo treba izbjegavati.

Žena je bila zapostavljena i na vjerskom području i za nju sudjelovanje u bogoslužju nije bilo obvezno. Služba Božja se obavljala ako je bilo prisutno barem deset muškaraca, dok se žene nisu uopće uzimale u obzir.

No, iako su bile isključene iz aktivne službe, Stari zavjet spominje proročice, koje su proglašavale Božje zapovijedi, kao npr. Debra, koja je bila još i sudac i vojskovođa te nazvana „majkom Izraela“ (usp. Suc 5,7). Starozavjetni ideal žene je jaka žena. Cijene se tipovi časnih domaćica kao Sara, žena Abrahamova, plodnih majki kao žena Jakovljeva, razboritih i muževnih junakinja kao Debora, Judita i Estera. U starozavjetnoj ženi nije otkriveno više i ljepše od spretne i marljive domaćice, skrbne gazdarice i plodne majke. Neplodna žena bila je na javnu sramotu i prokletstvo. Ženu koja je moralno posrnula nitko više nije mogao spasiti i njezin se život morao zasuti gomilom kamenja.

U takvom ozračju pojavljuje se Isus iz Nazareta. Pojavom novog Adama, Krista, pojavljuje se i nova Eva, Marija. Žena u Mariji doseže svoj vrhunac.

Isus i žene

Prvi susret Isusa sa ženom bio je susret s njegovom majkom Marijom, kojoj će pokloniti svu čast i ljubav svoga sinovskog srca.

Marija je „novi početak“ dostojanstva i poziva žene, svih žena i svake pojedine.

Što stvarnost spasenja znači za dostojanstvo žene spoznajemo u osobi Isusa Krista. Isus susreće mnoge žene, a susret sa svakom od njih potvrđuje je novog života u duhu Evandjelja. Čudili su se Isusu što govori sa ženama (Iv, 4,27). Takvo je ponašanje odstupalo od ponašanja njegovih suvremenika. Krist je bio promicatelj dostojanstva žene i njezinog poziva koji odgovara takvom dostojanstvu. Susretao je žene s prirodnim raspoloženjem i razumijevanjem. Sve probleme žena Isus je uzimao ozbiljno, nije ih osuđivao, nego im oslobađao i tijelo i duh od bolesti, vraćao im dostojanstvo. Isus se susretao i s palom ženom, odbačenom od svih, ali nije prošao mimo nje s prezirom, niti je pridigao kamen da je kamenjuje.

U cijelom Isusovom naučavanju, kao i u njegovim postupcima ne nalazimo ništa u čemu bi se odrazila, za ono vrijeme uobičajena diskriminacija žene. Isus razbija nazor da je muškarac središte društvenog života, ruši nasilje muškarčeve samovolje i obara prevlast izrazito muških vrednota. Gdje god je Isus susretao čovjeka, muškarca ili ženu, susretao ga je s uvjerenjem da je posrijedi osoba jednake vrijednosti i ravnopravnosti. Krist je onaj koji zna što je u čovjeku, on pozna dostojanstvo čovjeka, njegovu vrijednost u Božjim očima.

Isus ulazi u konkretnu povijesnu situaciju žene, opterećene baštinom grijeha. Ta se baština odražuje i u običajima koji ženu diskriminiraju u korist muža. Ženi preljubnici, koju su htjeli kamenovati Isus govori: „Odsada više ne griješi“, a tužiteljima kao da je htio reći: Ta nije li ta žena svojom grešnošću prije svega potvrda vaših prestupaka, vaše muške zloupotrebe? Žena je izložena javnoj osudi, ostavljena sama sa svojim grijesima, a zapravo iza njenog grijeha krije se muškarac grešnik koji je za nju suodgovoran. No, preko njegova grijeha prelazi se šutnjom.

JAHN DER FRAU 1995

Piše: Stanka Vidačković

čovjeka kad je uzeta!

Suodgovornost muškarca

Kako često i danas žena ostaje napuštena s trudnoćom, ako muškarac, otac djeteta, neće preuzeti odgovornost? I danas otkrivaju ženu za taj grijeh. Koliko se udatih žena danas pod pritiskom muževa „oslobađaju“ svog djeteta prije rođenja i uz koju cijenu? Ni o njima nitko ne vodi računa. Te jadtice najčešće psihički obole jer kao majke u svojoj savjesti ne mogu zaboraviti da su vlastitom djetetu oduzele život.

I današnje javno mnijenje pokušava na razne načine prešutjeti zloću toga grijeha. Žene koje su od Isusa, u susretu s njim, primile velike milosti, često su ga pratile dok je on prolazio gradovima i selima propovijedajući Kraljevstvo Božje. Neke od njih postale su i Isusove učenice kao Marija iz Magdale. Sa ženom Samarijankom na Jakovljevom zdenku Isus raspravlja o najdubljim Božjim tajnama. On ženi nudi ljubav Božju, vodu života, objavljuje joj da je Mesija, a ona grešnica, postaje Kristova učenica, trči svojim sunarodnjacima i oduševljava ih za Krista. To je jedinstven događaj. Sveti Luka opisuje susret Isusa s Martom i Marijom (Lk 10, 38-42) ističući Mariju kao Isusovu učenicu koja „sjedi na nogu Gospodinovih i sluša njegovu riječ“, a Isus joj priznaje „da je izabrala najbolji dio koji joj se neće oduzeti“. U Ivanovu izvještaju o uskrsnuću Lazara opisana je Marta kako raspravlja s Isusom o smrti i uskrsnuću i kaže: „Da Gospodine, ja tvrdio vjerujem da si ti Mesija, Sin Božji, koji je došao na ovaj svijet“ (Iv 11,22-27). Taj razgovor s Martom jedan je od najvažnijih u Evandelju. To je iskreni odjek srca i odgovor vjere.

U ženinoj duši skrivaju se mistični predjeli na kojima ona razvija svoj bogati duhovni život. Transcendentni svijet žena dodiruje svojim duhovnim instinktom. To je njen najbolji dio koji joj je i Krist priznao.

Vrsne žene

Od početka Isusova poslanja žene su pokazivale prema njemu i njegovu misteriju posebnu privrženost. To se potvrdilo i u pashalnom misteriju. Na križnom putu „žene jeruzalemske plakahu i naricahu za njim“ (Lk 23,27). Ispred svih drugih pod križem su bile žene i njegova majka. Od apostola je ostao samo Ivan. U toj najstarijoj kušnji vjere žene su se pokazale jače od apostola, nadvladale su strah jer su mnogo ljubile. U jutro uskrsnuća žene su

prve na praznom grobu, prve su čule riječi „On nije ovdje, uskrsnuo je kako je rekao“ (Mt 28,6).

Marija iz Magdale prva je susrela uskrsloga Krista koji ju je po imenu zovnuo i tad ga je prepoznala i rekla „Učitelju“!

Nju nazivaju „apostolom apostola“ jer je prije apostola bila očevidac uskrslog Krista i prva svjedočila o njemu apostolima. Krist je ženama, isto kao i muškarcima, povjerio božanske istine. Biti muškarac ili žena ne uključuje nikakva ograničenja: „Jer, svi ste vi samo jedno u Isusu Kristu (Gal 3,28).

To jedinstvo ne oduzima različitosti. Jednakost muškarca i žene jasno se očitovala u riječima i činima Isusa iz Nazareta, to je najsigurniji temelj za dostojanstvo i poziv žene u Crkvi i svijetu.

Krist se zaustavio i na ženinoj patnji, on ženinu bol i patnju pretvara u blagoslov i život. Upravo su žene u školi trpljenja pokupile najbolje diplome.

Kolike li i danas starice, majke, supruge, djevojke, trpe zbog strašnog rata u našoj domovini. One trpe i boluju zbog izgubljenih života svojih najmilijih, zbog oskudice kao prognanice, zbog tjeskobe za budućnošću koja je tako neizvjesna, posebno u pogledu povratka na rodna ognjišta.

U kršćanstvu se žena od početka više vrednuje nego u bilo kojoj religiji. Mnoge su žene svojim karizmama i mnogostrukim služenjem imale aktivan i značajan udio u životu Pracrkve, u osnivanju prvih i sljedećih kršćanskih zajednica. To se ponavlja kroz stoljeća i generacije, kako svjedoči crkvena povijest. U svim razdobljima i u svakom narodu nalazimo „vr-

sne“ žene, koje su unatoč progonima i diskriminaciji, sudjelovale u poslanju Crkve: npr. Monika, majka sv. Augustina, Elizabeta iz Tübingena, Ivana Arška... Sveta Katarina Sienska utjecala je na javni život Crkve, a sv. Terezija Avilska na kontemplativni redovnički život.

I u našim danima Crkvu još uvijek obogaćuju svjedočenja brojnih žena koje ostvaruju svoj poziv na svetost, kao npr. Majka Terezija.

Tim „vrsnim“ ženama veliku zahvalnost duguju njihove obitelji, a i čitavi narodi. Kršćanstvo ne štije ništa manje svoje svete žene nego svoje svete muževe.

Žene u kršćanskim zajednicama tvore veliku većinu. One po Isusovoj zapovijedi ne bi smjele šutjeti samo zato što su žene. One se prema svojim sposobnostima i talentima trebaju uključiti u aktivni život kršćanske zajednice, služeći i odvažno svjedočeći Božje čovjekoljublje riječju i djelom. Krist je razotkrio bogatu ženinu dušu, ali i ženi otvorio oči za njenu vlastitu duhovnu vrijednost, proveo posvećenu emancipaciju žene. Tim naglašavanjem žene Krist nije nipošto prajedinstvo muža i žene razriješio, nije ženu od muža odvojio, jer je upravo on vezu između muža i žene sakramentom utvrdio. On je pokazao da nije dobro da je čovjek sam, da je žena druga čovjekova duša, te kako je čovjek obogaćen dualizmom muža i žene.

I Papa Pavao II. u svojoj knjizi „Priječi prag nade“ kaže: „Mislim da izvjesni suvremeni feminizam nalazi svoje korištenje upravo u nedostatku pravog poštovanja prema ženi. U našoj civilizaciji žena je postala prije svega predmet užitka. Vrlo je značajno naprotiv da se i u ovoj stvarnosti rađa istinska teologija žene.

Ponovno se otkriva njezina duhovna ljepota, njezin osobit duh: ponovno se određuju temelji za učvršćivanje njezina položaja u životu, ne samo obiteljskom nego i društvenom i kulturnom.“ ■

Sudbina i tuga Mije Rimca

Nakon dugog rada u tuđini i ulaganja u domovini, bezdušni napadači su sve srušili. Kamo sada?

Među istaknute članove naše hrvatske zajednice u tuđini (Hanau na Majni) rado ubrajam g. Miju Rimca, uglednoga samostalnog obrtnika (zidarskog majstora) u Linsengerichtu. Dopresjednik je našega hrvatskog kluba, koji je nedavno registriran kod njemačkih vlasti. Uvijek je spreman pomoći pri humanitarnim akcijama, sudjeluje na duhovit način i kod naših kulturnih priredbi.

Može se reći da se na njegovoj osobnoj sudbini i na sudbini njegove obitelji prelama i ogleda i usud njegova hrvatskog naroda, posebno u Bosni.

Rođen godinu dana prije Drugog svjetskog rata, dijete je rodoljuba koji je živio samo za Hrvatsku i borio se na strani onih snaga kojima je cilj bio uspostava samostalne hrvatske države, što će bljesnuti kao dragulj povijesti nakon višestoljetnoga mraka. Kalvariju Bleiburga prošao je Mijin otac, pa je Mijo u pozitivnome smislu riječi sin palog borca. Majka udovica morala se 32 godine skrbiti za Miju i brata mu Nikolu.

Pa ipak Mijo je doživio trenutke sreće zajedno sa svojim narodom: Republiku

Mijo Rimac
(sjedi lijevo)
u krugu prijatelja
i poznanika

Hrvatsku i slobodu hrvatskog naroda u BiH. Smije se glasno i jasno izjašnjavati Hrvatima, ne mora sveti barjak skrivati ispod kaputa, niti ga u svatovskim povorkama uvlačiti u auto.

Kao vrijedan i sposoban majstor uspio je vani, i mogao bi se smatrati uspješnim čovjekom da nije jedne mračne sjene u njegovu životu, da nije tragedije koju su uzrokovali neljudi bez savjesti, sljedbenici zla. O čemu se radi?

Janja Rimac, Mijina rođena tetka, koja se nije udavala, čuvala je obiteljsko Mijino „stanje i imanje“ u livanjskome kraju, u Čelebiću, a Mijo je u to sustavno ulagao svoju uštedevinu, stečenu časnim radom u tuđini. Ali su srpski okupatori prošle godine unijeli pakao na Livanjsko polje:

spalili su Mijino obiteljsko imanje, a tetku Janju Rimac mučili poput zvijeri. Nađena je mrtva – zaklana. S cijelim su Čelebićem postupili u smislu svoje genocidne i etnocidne doktrine pod imenom „spržena zemlja“. Prilažemo i sliku, koja bi doista mogla biti uvjerljiv dokaz za Međunarodni sud u Haagu, ali pitanje je koliko je sumanuti Zapad spreman osuditi ovakve četničke zločine.

Pokazujući mi sliku, prijatelj Mijo me pita: „Kamo ću se vratiti nakon pustih godina tužnoga crnčenja u tuđini?“

Vratit ćeš se, Mijo! Božja je zadnja!

Moralna i životvorna snaga našega hrvatskog čovjeka mora u konačnosti zgaziti zlo.

Marijan Kovač

U namjeri da podrže stvaranje i publiciranje znanstvenih djela hrvatskih autora Zagrebački velesajam, osnivač stalne godišnje nagrade, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti kao pokrovitelj i Odbor za dodjelu nagrade „Josip Juraj Strossmayer“ raspisuju

NATJEČAJ

1. Za najuspješnija znanstvena djela autora koja su na hrvatskome jeziku objavljena u 1994. g. u Republici Hrvatskoj, kao i za djela autora u hrvatskoj dijaspori s područja prirodnih, medicinskih, tehničkih, društveno-humanističkih i informacijskih znanosti objavljena u 1994. godini na hrvatskome ili nekom od svjetskih jezika.

Za svako će se znanstveno područje dodijeliti po jedna novčana nagrada u visini od 15.000 kuna i povelja.

2. Za najuspješniji izdavački pothvat u Republici Hrvatskoj s područja prirodnih, medicinskih, tehničkih, društveno-humanističkih i informacijskih znanosti dodijelit će se ukupno do pet povelja.

Djela, objavljena tijekom 1994. godine prijavljuju izdavačke kuće, odgovarajuće znanstvene institucije ili skupina od najmanje tri kompetentna znanstvenika uz stručno obrazloženje.

Djela dostavljaju predlagatelji u dva primjerka uz fotokopiju recenzija na temelju kojih je djelo tiskano. Pristigla se djela ne vraćaju predlagateljima.

Rok za prijavu: 20. 5. 1995. godine

Prijave šaljte na adresu:

ZAGREBAČKI VELESAJAM,
41020 Zagreb, Avenija Dubrovnik 15
(uz naznaku: za nagradu „JOSIP JURAJ STROSSMAYER '94.“)

Nagrade i povelje uručit će se na otvorenju 15. međunarodnog sajma knjiga „INTERLIBER“, 24. 10. 1995. g. na Zagrebačkom velesajmu.

Rezultati natječaja bit će objavljeni u dnevnim glasilima u listopadu 1995. g.

Odbor za dodjelu nagrade

OSVRT

IVEK MILČEC

Ustaše i partizani

Mjesecima u svijetu traju pripreme za što svečanije obilježavanje 50. obljetnice pobjede nad fašizmom. Te i takve pripreme pojedini političari žele iskoristiti za što bolju promociju vlastite politike odnosno prikazati ogromne zasluge svoje zemlje u slamanju fašističke diktature. Stječe se dojam da u toj utakmici glavnu riječ vode Francuzi, Englezi i Rusi. Ta „politička utakmica“ je jedna od posljednjih u kojoj će kao „aktivni igrač“ nastupiti francuski predsjednik Mitterand koji je u mladosti (kratko vrijeme) bio simpatizer (prema vlastitom priznanju) „ondašnjeg svjetskog poretka“, pa je 50. obljetnica pobjede nad fašizmom dobra prilika da dokaže pojedinim sumnjivcima da je to bio samo „hir mladosti“. Moskva će iskoristiti proslavu da bi stranim državicima pokazala nova oružja čiju izradbu obilato financira Zapad u obliku milijardskih (bespovratnih) kredita.

I naša se država uključila u obilježavanje 50. obljetnice pada i poraza jedne sulude ideologije koja je odnijela 50 milijuna ljudskih života u II. svjetskom ratu. Bez obzira što u našem narodu i među hrvatskim političarima ima različitih razmišljanja, tj. treba li ili ne treba obilježiti 50. obljetnicu pobjede nad fašizmom, jedno je sigurno: dio hrvatskoga naroda borio se u II. svjetskom ratu protiv fašizma, četnika, nedićevaca, ljotićevaca i želio je stvoriti suverenu i demokratsku hrvatsku državu i uključiti se u zapadni civilizirani svijet kojem povijesno i kulturno stoljećima pripada. Obilježavajući 50. obljetnicu pobjede nad fašizmom dajemo na znanje svim ondašnjim protivnicima da nismo genocidan narod i da imamo pravo na svoju državu.

S druge strane, 15. svibanj 1945. je najcrnji datum u hrvatskoj tisućljetnoj povijesti. Znamo da se znatan dio hrvatskih sinova i kćeri borio i dao živote za Nezavisnu

Državu Hrvatsku. Od mnogih osporavana i sotonizirana, ona je povijesna činjenica a imala je tu nesreću da je stvorena u vrtlogu II. svjetskog rata, koji je pomeo mnogo veće i jače države od nje. Danas se mi možemo ili ne možemo složiti s ondašnjim hrvatskim političarima i načinom vođenja hrvatskih državnih interesa, ali je povijesna istina da su nakon mnogih stoljeća tuđinske (straho) vlasti uspjeli stvoriti državu i da je bolje imati ikakvu nego nikakvu. O propasti N.D.H. mnogo je rečeno i napisano, no posljedice te propasti bile su kobne za hrvatski narod jer je državu izgubio, a drugu, demokratsku, nije uspio stvoriti u boljševičkoj Jugo-Srbiji.

U svibnju 1945. nepregledne kolone hrvatskih vojnika i civila povlačile su se prema Austriji nadajući se spasu, zaštititi i povratku na ognjišta.

Srbo-crnogorsko-četnički koljači pred kraj rata zamijeniše kokarde petokrakama i dadoše se u potjeru za hrvatskom mladošću. U lovu na ljude pomogli im (isto kao i danas) njihovi engleski prijatelji i Bleiburško polje bi natopljeno hrvatskom krvlju. Preživjele je čekao put smrti, Križni put, na kojem mnogi padoše ne digavši se više. Preživjele je pratila tzv. moralno-politička nepodobnost sve do raspada jugo-srpske tamnice naroda.

Zbog toga treba obilježiti i 50. obljetnicu pobjede nad fašizmom i Bleiburšku tragediju i Križni put. Čuvajmo se podjela jer svaka naša svađa ide neprijatelju u prilog. Nemojmo se dijeliti na više vrijedne ili manje vrijedne, na ustaše i partizane, na velike Hrvate i manje Hrvate! Za slobodnu i suverenu Hrvatsku dali su živote sinovi i unuci ustaša i partizana i time dokazali da su jednako voljeli hrvatsku državu. Nikada se više ne smije Hrvat boriti protiv Hrvata, već se moramo boriti rame uz rame, da se više nikad ne dogodi Bleiburg.

FROHNLEITEN/AUSTRIJA

U subotu, 22. travnja, biskup iz Klagenfurta msgr. dr. Egon Kapellari, podijelio je u župi Frohnleiten kod Graza red dakonata četvorici hercegovačkih franjevac: fra Ivici Šarcu, fra Ljubi Kurtoviću, fra Miljenku Šteki i fra Valentinu Vukoju. Koncelebriranoj sv. misi, koju je predvodio biskup Kapellari, te svečanosti poslije toga bili su, uz mnoštvo vjernoga puka, nazočni i cistercijski opat iz Reina P. Robert Beigl, provincijal hercegovačkih franjevac dr. fra Tomislav Pervan, njegov zamjenik fra Mate Dragičević te brojna

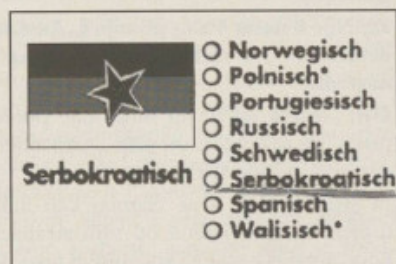
Đakonsko redenje

druga subraća i kolege iz domovine i inozemstva. Slavlju je bio prisutan i veleposlanik Republike Hrvatske u Austriji dr. Milan Ramljak sa suprugom.

Bio je to nesvakidašnji događaj za župu Frohnleiten, koju od 1967. duhovno vode hercegovački franjevci. Trenutno su u pastvi djelatna trojica svećenika, a u samostanu stanuju i četvorica bogoslova, koji u Grazu pohađaju studij teologije. Jedan od njih, fra Ivica Šarac, je i novi đakon. Ostala trojica dakona završavaju studij u Zagrebu i Bologni. **Fra Šimun Oreč**

Was ist das für eine Sprache „Serbokroatisch“?

Als ob manche Institutionen, Zeitungen und Firmen überhaupt nicht wüßten, daß eigentlich das sogenannte „Serbokroatisch“ nicht existiert. Diese Sprache existierte lediglich als eine künstliche Amtssprache mit genauso einer künstlichen Bezeichnung in einem diktatorisch-kommunistischen Staat. Diesen Staat gibt es seit fünf Jahren nicht mehr, folglich gibt es auch keine künstliche Bezeichnung der ehemaligen „serbokroatischen“ Sprache mehr. Mit dem Beginn der Unabhängigkeit, Freiheit und Demokratie haben alle Länder des ehemaligen Jugoslawien ihre Sprachen beim richtigen Namen genannt: kroatisch, serbisch, mazedonisch, slowenisch, bosnisch, montenegrinisch (wie sie die Opposition in Monte Negro nennt). Als ob diese Tatsache den deutschen philologisch-wissenschaftlichen Instituten nicht bekannt wäre, wie beispielsweise der Axel Andersson Akademie (Neumann-Richard-Str. 27–33, 22041 Hamburg), die bei der Werbung ihrer Kassetten zur Erlernung von Fremdsprachen immer noch Kassetten mit der Aufschrift „Serbokroatisch“ anbietet und diese mit der ehemaligen Flagge der Sozialistischen Republik Serbiens mit sozialistischem Stern kennzeichnet. Man darf hoffen, daß die genannte Akademie ihren Fehler korrigieren und Lernkassetten für die **kroatische Sprache** herausgeben wird. Auch die angesehene „Frankfurter Allgemeine Zeitung“ machte neulich einen ähnlichen Fehler, wahrscheinlich die Werbeschrift des Herausgebers zitierend, in der steht, daß der Roman „Das Buch Blam“ von Aleksandar Tišma aus dem „serbokroatischen“ von Barbara Antkowiak übersetzt worden ist. Soweit bekannt ist, schreibt Tišma in einer reinen serbischen Sprache. **A.B.**

So wirbt die Axel Andersson Akademie aus Hamburg für ihre Lernkassetten der „serbokroatischen“ Sprache

INTERVIEW

DRAGICA RAJČIĆ,
HRVATSKA KNJIŽEVNICA

Dopušteno je

Dragica Rajčić, (Split, 1959.), hrvatska književnica u Švicarskoj, dobitnica je nagrade Robert Bosch za književnost na njemačkom jeziku. S njom je razgovarao naš suradnik Alen Legović.

Žz: Prošlost i tabu kao tema u Vašim pjesmama?

DR: Stvari svlačim, a to je možda pitanje mentaliteta. Govoriti o prošlosti nije plodno.

Žz: Književnost je Vaš život?

DR: To je bačva s dva dna. Književnost i jest i nije moj život, jer se u stvarnosti ne bavim samo književnošću. Mislim da književnost ne može zamijeniti život, premda, da nisam ništa čitala, kako bih mogla pisati.

Žz: Pišete pjesme u ime nekog drugog, u takozvanom „lyrisches Ich“?

DR: To nisam stvarna ja, iako svi pisci uvijek govore o sebi, i po sebi se nekako lakše u druge užive. Da, meni uvijek treba imaginarni 'netko'. Književnost nije dnevnik da se piše samo što se doživjelo.

Pjesme na iskrivljenom njemačkom jeziku

Žz: Zašto pišete pjesme u krivom njemačkom, na takozvanom „Ausländerdeutsch“?

DR: Mislim da se iza toga krije – opet stvarnost. Zapravo taj „Ausländerdeutsch“ meni daje nevidene mogućnosti da se stvari gledaju direktnije, da se tabu tema dotakne, da nemam onog ljepljivog prikaza, jer ja ne živim više u hrvatskoj stvarnosti. Na taj način mogu promatrati stvari direktno i sve ono što se događa s Nijemcima i sa strancima ovdje. Osim toga, činjenica je da mi vani govorimo ovako kako ja pišem. Premda neki to nerado priznaju. Većinom su to ljudi prve generacije.

Žz: Nije li način Vašeg pisanja („Ausländerdeutsch“) i razlog Vašeg uspjeha i nagrada?

DR: Ne bih rekla, jer nitko nije počeo pisati, jer je odlučio da piše „Ausländerdeutsch“ ili zato što mora.

Ja svoje pjesme i ne cijenim kao neki uspjeh. Ja sam jedina od svih stranaca koja sam došla ovdje i koja pišem tako. Ja se ne držim niti njemačke gramatike, niti sintakse. Premda kada pišem na hrvatskom, koji mi je materinski jezik, tih pra-

vila se pridržavam i to mi je vrlo važno. Svojim pjesmama na njemačkom ocrta-vam stvarnost stranaca kojih u Njemačkoj ima toliko milijuna, te da moje pjesme postanu „salonfähig“. Imala sam toliku hrabrost, da upravo zato, što nisam imala straha od dodira s tim jezikom, da svojim njemačkim jezikom kakav je, obogatim njihov standardni jezik i književnost. To vrijedi i za neke slangove i dijalekte. To se do sada još nije dogodilo, jer se stranci u pravilu trude da govore i pišu još bolji njemački nego sami Nijemci. Ali to nije stvarnost stranaca. Tu se zapravo poklapa život i književnost. A da je to što ja pišem neka kvaliteta, to sam saznala od drugih, jer nisam sjela za stol i rekla, sada ću ja izmisliti nešto novo.

Svaki je posao vrijedan

Žz: U biografiji Vam stoji: rođena u Splitu, matura, Australija, Švicarska, čistačica, peglačica, domaćica, troje djece. Sudeći po Vašim pjesmama naslućuje se da ste možda i nešto više od gore navedenog?

DR: Svaki čovjek je nešto više. To uopće ne iritira, jer se radi o tipičnoj sudbini svih nas koji smo otišli od kuće. Mogli smo biti bilo što, a kad smo došli ovdje postali smo opet ono 'ništa'. Mislim da ono 'ništa' treba imenovati, jer kada se vratimo kući svi mi kažemo, pa radimo u bolnici, a to je u najmanju ruku da si doktor, a nisi doktor, nego čistiš. Međutim, ja kao u svojim pjesmama, kažem to direktno, ono što ja radim ne spušta moj nivo. To je posao koji svi mi manje više vani radimo. Toga se ne bi trebalo sramiti. Posao ne obilježava ljudsko biće.

Žz: Po godinama Vas je teško smjestiti u iseljenike prve generacije.

Premda nakon mature odlazite u iseljeničtvo kao prva generacija, ali u razgovoru poslije Vaše književne večeri priznali ste mi da se bolje osjećate s drugom generacijom. Zašto?

DR: Zato što sam otišla tu negdje između. Otišla sam s maturom, već sam pisala u Hrvatskoj. Ja sam s deset godina znala da ću biti književnica. Ali sudbina je svakakva. Moram reći da moj suprug

igra nogomet i da smo svi isprva više otišli iz avanture, a ne da se zaradi novac za kuću. Tako se niti ne osjećam da me zaokuplja toliko ta materijalna strana, a nikada me niti nije zaokupljala. Zato se puno bolje osjećam s drugom generacijom. Možda je i to do mog duha.

Žz: Vraćate se u Hrvatsku i osnivate „Glas Kaštela“?

DR: Zapravo sam suosnivač, jer je ideja potekla od jednog mog dobrog prijatelja. Pristupili smo poslu s puno oduševljenja, bile su to one „zlatne godine“ kada smo svi mislili da sada dolazi naša budućnost. Međutim, list se ugasio, i ponovno sam otišla u Švicarsku. Danas imaju radio Kaštela. Bilo je teško. Novinarstvo je kvaliteta slušanja, dok je književnost kvaliteta govorenja „ja“.

Žz: 1991. godine se ponovno vraćate u Švicarsku, nakon agresije na Hrvatsku?

DR: Moj suprug je ostao u Švicarskoj. Tako smo svako ljeto išli na odmor u Švicarsku. 15. 7. smo otišli u Švicarsku, a u devetom mjesecu, kada su već počeli napadi na Dubrovnik, stajali smo pred pitanjem gdje ćemo upisati djecu u školu, u Švicarskoj ili u Hrvatskoj. Zato to nije bio klasični izbjeglički bijeg i sudbina. Tako smo ostali i dobili vize. Iskristila sam mogućnost da objasnim Švicarcima situaciju kod nas, kako na radiju i televiziji tako i u novinama a to činim uz humanitarnu pomoć i danas.

Žz: Dobitnica ste nekoliko nagrada za strance koji pišu na njemačkom i kojima njemački nije materinji jezik, a nedavno ste dobili nagradu od 10000 maraka od naklade Robert-Bosch. Na dodjeli nagrade rekli ste da bi Vam možda bolje došao koji kuhinjski aparat tvrtke Bosch?

DR: Tko nas Splitane, Kaštelane, poznaje, zna da smo vrlo direktni. Znam da Bosch proizvodi bušilice i kućanske aparate, ali nam ne ide u glavu da neki kapitalist koji ima tolike novce još i druge pokušava poduprijeti, posebice na području kulture.

Molitva na hrvatskom

Žz: Da li preferirate jedan od jezika u posebnim raspoloženjima?

DR: Da, za intimnije stvari, za molitve, koje rado i pišem, pišem na hrvatskom. Moliti ne mogu na njemačkom. Bježim iz jednog jezika u drugi. Kada se umorim

sanjati

od njemačkog, onda kažem, sad sjedi i napiši misao na hrvatskom, to je kao neki mali predah. Premda već mislim na njemačkom.

Žz: Napisali ste jedan kazališni komad „Ein Stück Sauberkeit“? Da li ga mislite izvesti i na hrvatskom ili je napisan samo za njemačko govorno područje?

DR: Moglo bi ga se možda prevesti, netko bi mi morao u tome pomoći. Komad je pisan u ratu. Radnja se odvija u podrumu. Možda me malo strah, jer sama nikad nisam bila u ratu u podrumu i ja sam to imaginirala, kako bi reagirale izbjeglice. Da li je to zaista tako, jer književnost nije uvijek stvarnost, ostaje pod znakom pitanja. Komad je više pisan, da ljudi ovdje osjete podrum i tu atmosferu. Kada se pojavi ta scena, gledatelji kažu, pa to se može možda i nama dogoditi. Jer u ovoj situaciji u kojoj se nalazi naša zemlja treba i preko književnosti utjecati na ljude oko nas i na njihovo mišljenje, ali ne tako direktno i penetrantno, nego pokazati im da još imamo kulture, da svi ne pucamo.

Žz: Imate troje djece, kako zamišljate budućnost Vaše djece?

DR: I moji roditelji i svi zamišljaju budućnost djece da je najbolje da živimo sada i da živimo sa svojom djecom i to najbolje iskoristimo, a budućnost će doći, kako god mi zamišljali tu budućnost ili ne zamišljali.

Žz: Treba li kultura diktirati politiku?

DR: Mislim da su to dva područja koja nikako ne idu zajedno. Mislim da je kul-

tura ona koja iritira, koja postavlja pitanja, a politika daje odgovore onda kada ih netko i ne traži. Politika teži za moći, za vlašću, svuda. Bez politike bi se možda još i moglo, ali je kultura ono intimno. Bez kulture se ne može, a bez politike bi se moglo bolje. Zato ne vjerujem da bi politika dopustila da joj kultura bilo što diktira, premda svi mi znamo da politika koristi kulturu onda kad joj zatreba, a poslije pere ruke kada joj više nije potrebna.

Mi, Hrvati, kada idemo vani, imamo osjećaj inferiornosti, a ne znam zbog čega. Uvijek gledamo prema većim književnostima, oni su svi nešto veće od nas, a u biti kada bolje pogledamo, to nije istina. Ali, kada se vratimo kući, pričamo kako smo vani vrlo uspješni, a ne pričamo o onim udarcima koje primamo svaki dan, upravo zbog toga što tu istinu stavljamo pod tapet.

Iluzije o inozemstvu

Žz: Nitko nije prorok u svojoj sredini?

DR: Točno. Nažalost, to još uvijek vrijedi i stoji. Da čovjek ipak diše dahom svoje sredine, to je njegovo, to se ne može izbrišati i nije uvijek lako s time živjeti, svi smo mi tim djetinjstvom u neku ruku i usmjereni, s onim „dišpetom“. Mislim da sam ja u njemačkoj književnosti upravo taj „dišpet“.

Dragica Rajčić

Žz: Što Vas najviše veže za Vaš kraj Kaštela, Split, Vaše djetinjstvo i mladost? Što danas osjećate?

DR: Najviše me veže govor. Čim 'zinem' ja sam tamo. Vežu me sjećanja i ljudi koje volim. Još uvijek mislim da su oni mladi, i kad se vratim mislim, sad ćemo nekamo izaći, ali to ne bi bila istina. Nekako, vrijeme kao da je stalo, ali čovjek treba ići dalje. Ako je to sjećanje izvor neke produktivnosti, u redu, ali ako je to razlog da se čovjek zatvori u četiri zida i samo plače... Osim toga cijela moja generacija – svi žele van, njima želim razbiti neke iluzije o tome kako je „vani“. Dopusšteno je sanjati. ■

Novi hrvatski svetac i blaženik

Marko Križevčanin svetac, fra Ante Antić blaženik

Javni konzistorij kardinala za proglašenje svetaca odlučio je 10. travnja u Rimu proglasiti svetim još jednog Hrvata, i to blaženoga Marka Križevčanina, svećenika (iz Križevaca). Očekuje se da će ga svetim proglasiti papa Ivan Pavao II. u vrijeme svoga ovogodišnjeg srpanjskog posjeta češkom gradu Košicima, gdje je bl. Marko mučenički posvjedočio kato-

ličku vjeru. Bl. Marko rođen je 1589., a studirao je u Grazu i Rimu. U zavodu „Germanicum“ još ima njegov potpis uz koji stoji dodatak *Croata*. Bio je ravnatelj sjemeništa u Trnavi (Slovačka), a kalvinisti su ga s još dvojicom isusovaca mučili i ubili u Košicima 7. 9. 1619. Sva trojica su proglašena blaženim 15. 1. 1905. Vijest o njegovu proglašenju svetim ugodno je iznenadila sve hrvatske vjernike.

Od 2. do 4.3. u Zagrebu je održan znanstveni skup u prigodi 30. obljetnice smrti

fra Ante Antića, koji je umro 1965. na glasu svetosti. Još 16. 12. 1984. otvoren je istražni postupak (kauza) pred zagrebačkom nadbiskupijom da se fra Ante proglasi blaženim i svetim. Konačni završetak postupka i rada sudišta zagrebačke nadbiskupije predviđen je u crkvi Majke Božje Lurdske u Zagrebu 8.5.1995. Tada će se u 19 sati slaviti svečana misa, koju će slaviti i propovijedati kardinal Franjo Kuharić, a nakon mise je predviđena završna javna sjednica. Time će se okončati istražni postupak pred nadbiskupijom, a potom će se proslijediti odgovarajućim tijelima u Rim. ■

SOCIJALNA STRANA ŽIVOTA

Popis regionalnih ureda za izbjeglice i prognanike u Republici Hrvatskoj

Regionalni ured	Adresa	Telefon	Telefaks
ZAGREB	Petrinjska 73	01/434-959 01/431-746	01/425-814
DUBROVNIK	Ante Starčevića 41	020/27-355 020/411-355	020/411-355
MAKARSKA	Trg 21. oktobra bb	021/611-522	021/611-544
SPLIT	Gundulićeva 22	021/47-457 021/364-647	021/41-750
ŠIBENIK	M. Gupca 50	022/36-925	022/36-925
ZADAR	A. Hebranga 1	023/441-821	023/433-361
RIJEKA	M. Gorkog 11 a	051/22-648 051/226-189	051/226-425
OPATIJA	Stube baredine 6	051/271-767	051/271-468
PULA	Flanarička 29	052/33-844	052/44-009
KARLOVAC	Meštrovićeva 10	047/32-426	047/32-375
SISAK	Trg J. Jelačića 6	044/23-463	044/24-633
ZABOK	M. Gupca 53	049/21-346	049/ 21-346
VARAŽDIN	Vodnikova 6	042/47-053	042/47-402
BJELOVAR	Strossmayerova 2	043/41-160 043/43-205	043/43-205
VIROVITICA	Augusta Šenoa 1	033/721-530	033/722-706
OSIJEK	Europske avenije 10	031/25-665 031/26-466	031/27-977
SLAVONSKI BROD	Trg pobjede 6	035/241-422	035/241-422
GOSPIĆ	Dr. Ante Starčevića 22	053/21-46	053/23-05 053/36-66
ČAKOVEC	Vladimira Nazora 16	040/811-149	040/816-273

Piše: Stjepan Herceg

Povratak

Kao što smo najavili u prošlom broju, od ovog broja pišemo o najaktualnijim socijalnim pitanjima, a trenutačno je najzanimljivije pitanje naših izbjeglica.

Tragedija koja je zadesila hrvatski narod u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini još ni izdaleka nije sagledana. Predočuje se ono što se vidi i golim očima, a to su činjenice o srušenim kućama, crkvama i školama, o velikom broju poginulih i ranjenih vojnika i civila, te o gotovo polumilijunskom broju izbjeglica i prognanika u samoj Hrvatskoj i u mnogim zemljama Europe.

Najveći broj izbjeglica našao je smještaj u Njemačkoj. Zašto baš u Njemačkoj? Dva su razloga za dolazak u Njemačku: Prvi je činjenica, da u Njemačkoj već desetljećima živi i radi preko 300.000 Hrvata. Gotovo i nema obitelji u Hrvatskoj koja nema nekoga svoga u Njemačkoj;

Drugi je činjenica da su naši ljudi, nakon što je 1973. godine Njemačka zatvorila svoje granice za radnu snagu iz bivše Jugoslavije, uvijek čeznuli i tražili priliku kako doći i zaposliti se u Njemačkoj.

Ali, njemačko zakonodavstvo ni državne institucije nisu bile pripremljene za prihvatanje tolikog broja ljudi. Nije bio riješen njihov pravni status. Budući da je Njemačka savezna država, mnoge ovlasti su ostavljene saveznom pokrajinama. Mnoge su pokrajine postupale širokogrudno, dok su druge bile restriktivne. Dapače i neki gradovi odnosno kotarevi u istoj pokrajini su donosili različite odredbe. Najviše je izbjeglica smješteno kod rodbine, prijatelja i poznatih. Većina je nakon tromjesečnog boravka dobivala tzv. „Duldung“ najprije na tri mjeseca.

„Duldung“ je bio ograničen prostorno tj. izbjeglice nisu smjele napuštati niti Njemačku niti pokrajinu u kojoj su se nalazile. Bilo im je dopušteno raditi i bili su osigurani. Nakon dvogodišnjeg rada redovito su zdravstveno osiguranje imali i članovi obitelji. U goroj su situaciji bile izbjeglice koje su bile primorane zatražiti socijalnu pomoć.

Njemačka za hrvatske državljane nije uvela obveznu ulaznu vizu. Tako su hrvatski državljani bez problema mogli i još uvijek mogu ulaziti u Njemačku. Oni koji su došli do 22.5.1992. godine redovi-

NAJNOVIJE!

John I. Pintar Četiri godine u Titovu paklu

Uspomene Amerikanca hrvatskog podrijetla iz njegova robijaškog života u Titovoj Jugoslaviji.

Zahvaljujući Ljeposlavu Periniću, našem uglednom emigrantu iz Argentine, John Pintar, Amerikanac hrvatskog podrijetla, uspio je 1954. objaviti u Buenos Airesu svoje robijaške uspomene pod naslovom „Četiri godine u Titovu paklu“ (Four Years in Tito's Hell). Sada tu knjigu u prijevodu Svevlada Slamniga i Mire Sabljak izdaje HKD sv. Ćirila i Metoda (sv. Jeronima) prigodom 35. obljetnice smrti Alojzija Stepinca, jedne od najsvetijih ličnosti novije hrvatske povijesti, zagrebačkog nadbiskupa, kojije bio leopoglavlški robijaš u isto vrijeme kada i J. Pintar. Na koricama knjige nalazi se

slika pročelja leopoglavlške kaznionice, nekada našega najstarijeg pavlinskog, a sada robijaškog „sveučilišta“, kroz koje su prošli toliki znameniti Hrvati.

Pintarova se knjiga čita poput romana, a naročito će zanimati one koji su poslije 1945. ili kasnije prošli kroz spomenuti pakao. Neki od njih prevalili su taj put „do pakla i natrag“ a neki ostavili na robiji svoje kosti. Zato i njima posvećujemo ovu knjigu. Živjeli su i trpjeli za Hrvatsku „odavle do vječnosti“.

(Iz „Predgovora“ Pintarovoj knjizi prof. Radovana Grgeca)

Cijena knjige je 30,- DM. Uplaćuje se na devizni račun kod Zagrebačke banke Zagreb: 30101-620-16; 012103-2424116225; HKD sv. Ćirila i Metoda (sv. Jeronima) Trg Kralja Tomislava 21, 41000 Zagreb; tel.: 01/431-950

hrvatskih izbjeglica iz Njemačke

to su dobivali „Duldung“, koji im je bio produljivan na 3 ili 6 mjeseci.

Kad je u travnju 1992. godine započeo rat u BiH, počinje i bijeg Hrvata iz BiH, ponajprije u Hrvatsku, a zatim i dalje, pa i u Njemačku. U Njemačku su bez problema mogli ući samo ako su imali hrvatsku putovnicu ili im je netko iz Njemačke poslao garanciju. Svaki drugi ulazak u Njemačku je prema važećem zakonu bio ilegalan.

Na temelju zakona o hrvatskom državljanstvu i na temelju sporazuma između RH i R BiH, Hrvati su mogli dobiti hrvatske putovnice s kojima su bez problema ulazili u Njemačku. Ostali građani BiH mogli su doći samo s vizama ili ilegalno.

Budući da se radilo o građanima iz dviju suverenih država, Njemačka donosi i posebne odredbe za izbjeglice iz BiH i za izbjeglice iz Hrvatske. Tako je mnogim Hrvatima ponajprije hrvatska putovnica dobro došla, jer su bez problema mogli ući u Njemačku, da bi im kasnije, kad je za bosanske građane donešena povoljnija odluka što se boravka tiče, bila zapreka za daljnji boravak.

Ministri unutarnjih poslova svih njemačkih pokrajina su na zajedničkoj sjednici sa saveznom ministrom unutarnjih poslova 9.2.1994. konačno donijeli odluku o povratku hrvatskih izbjeglica. Ta je odluka u travnju 1994. postala i sastavni dio ugovora između Savezne Republike Njemačke i Republike Hrvatske o povratku svojih državljana. Prema toj odluci i prema kasnijem ugovoru određeno je da se hrvatske izbjeglice vrate u dvije faze:

- do 31.10.1994. izbjeglice iz slobodnih i nerazorenih područja Hrvatske.
- do 30.6.1995. iz zauzetih, nemirnih ili razorenih mjesta.

Prva je faza provedena bez većih problema. Predviđa se da se vratilo oko 20.000 hrvatskih državljana.

Za provedbu druge faze međutim nisu ispunjeni uvjeti. Nitko od hrvatskih prognanika se nije uspio vratiti u svoje mjesto. Dapače Hrvatska je primila gotovo 200.000 izbjeglica iz BiH.

Zbog toga je Hrvatska zamolila Njemačku da se povratak u drugoj fazi odgodi. Isto su tražile Crkve, Caritas i razne druge organizacije.

Nema nade za trajni ostanak

Na zajedničkoj sjednici 6.3.1995. su ministri pojedinih pokrajina u suglasnosti sa saveznom ministrom dali zeleno svjetlo za produljenje boravka do 3 mjeseca. Pojedine pokrajine su na temelju toga dogovora donijele odluke koje se opet u nekim detaljima razlikuju jedna od druge. Zajedničko im je, da se hrvatski državljani najkasnije do 30.9.1995. moraju vratiti u Hrvatsku.

Poseban tretman imaju Hrvati iz BiH, koji posjeduju hrvatske putovnice. Njemačka strana ih sve želi vratiti u Hrvatsku.

ku. Neke pokrajine njihov povratak ostavljaju za kasnu jesen, a neke primjenjuju odredbu za bosansko-hercegovačke državljane ako izvađe bosansko-hercegovačku putovnicu, a hrvatsku vrate.

Treba naglasiti da hrvatska do sada nije primila nikakvih sredstava za povratak izbjeglica i da će se njihovim povratkom naći u teškoj situaciji. Vežno je napomenuti, da Njemačka nipošto ne želi da hrvatske izbjeglice ostanu u Njemačkoj, niti onda ako su u radnom odnosu i nisu na teret države. Stoga je bitno da hrvatske izbjeglice misle na povratak i ne nadaju se trajnom ostanu u Njemačkoj.

Na kraju još dvije napomene:

1. Gotovo je nemoguće na saveznoj razini govoriti o odredbama pojedinih pokrajina jer se one razlikuju. Zato savjetujem našim ljudima da se za savjet obrate najbližem Caritasovom savjetovalištu u mjestu svojeg boravka.
2. Ukoliko u Hrvatskoj nemaju nikoga, mogu se prijaviti kod jednog od regionalnih ureda za izbjeglice i prognanike u Hrvatskoj čiji popis donosimo. ■

Na izbjegličkom putu u neizvjesnost

Foto: Srećko Stipović

TREND OVI

ZVJEZDANI PUTOKAZI

Astrologija

Svaki treći Nijemac vjeruje da u horoskopu „ima nešto“. Slično je vjerojatno i sa svakim trećim Hrvatom, iako je taj prosjek vjerojatno i veći. Mnogi mladi i stari u novinama traže najprije stranicu na kojoj se nalazi horoskop, mnogi čitaju (znastveno)fantastične i ezoterične knjige, te astrološke časopise. Nakon udara kometa u Jupiter, brojni ljudi su postali svjesni da zvijezde imaju veliko značenje i da bi baš one mogle biti navjestiteljice sreće ili nesreće, pa i sudnjeg dana. Katolički katekizam međutim strogo odbacuje astrologiju. Giordano Bruno je svoje astronomske spoznaje platio glavom, a Galileo Galilej progonom i zatvorom. I u današnjoj Crkvi ima glasova koji govore da astrologija i vjera ne moraju biti baš potpune suprotnosti.

– Koji si znak?, jest jedno od gotovo obvezatnih pitanja pri neobvezatnim susretima s ljudima. Misli se dakako na znak u horoskopu. Samo rijetki ljudi ne znaju u kojem su astrološkom znaku rođeni. Djeca to danas nauče još u vrtiću. Oni upućeniji poznaju svoj znak i u kineskom horoskopu, a usto znaju sve značajke svoga, pa i drugih znakova: koji se s kojim slaže, a koji se ne slaže. Horoskop je tema za razgovor kod tinejdžera i mladih, koji posebice čitaju ono što im zvijezde „kažu“ o ljubavi; oni srednje dobi obraćaju osim toga pozornost i na „govor zvijezda“ o poslu i zdravlju; stariji, opet, ponajviše čitaju riječi o zdravlju, ali ne zaobilaze ni posao niti ljubav. Neki jednostavno ne mogu a da svakog dana ne pročitaju „zvjezdanu poruku“.

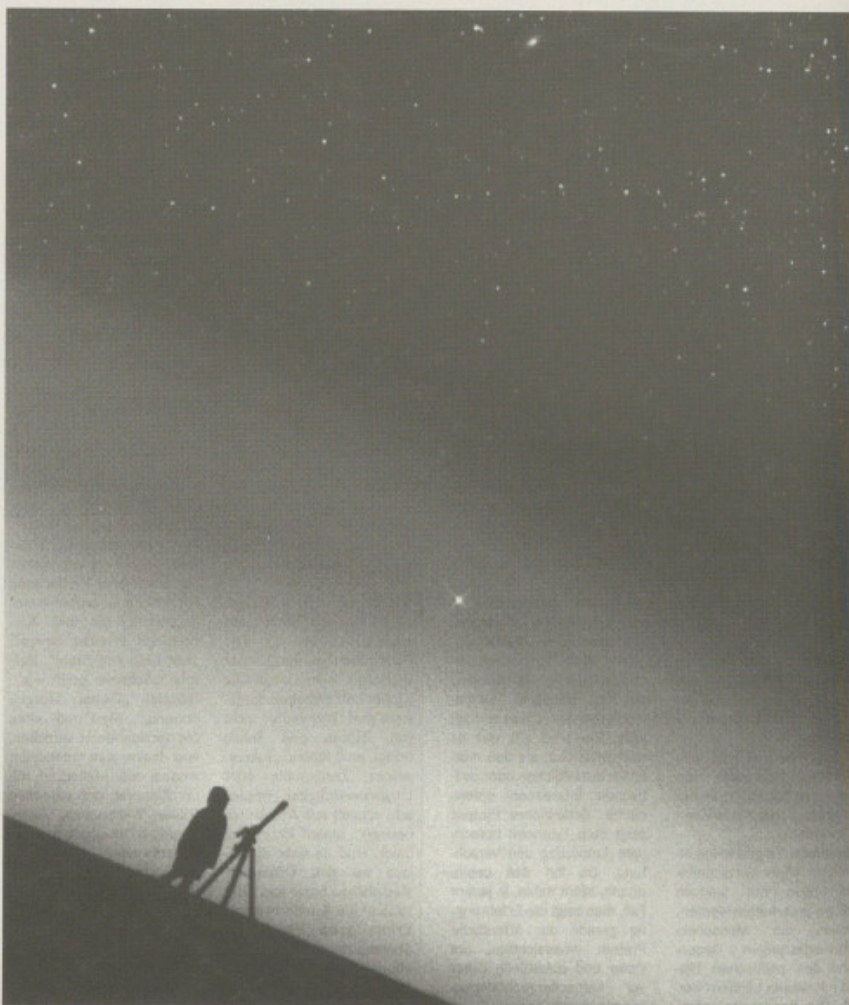
Koji si znak?

Uviđajući tu ljudsku sklonost, mnoge su se novine i časopisi specijalizirali za horoskope, astrološke i parapsihološke pojave. Ženski časopisi i tabloidi daju tomu posebnu važnost, a horoskope objavljuju svakodnevno čak i neki ozbiljniji listovi. Kad je prije desetak-petnaest godina i zagrebačka *Kana* (hrvatska kršćanska obiteljska revija) bila počela objavljivati horoskop, mnogi župnici su odmah bili otkazali sve narudžbe. Uvjeren sam da bi i za *Živu zajednicu* bilo više zanimanja kad bi uvela mjesečni horoskop, a neki bi svećenici možda također otkazali narudžbe. Sastavljači horoskopa rade svoj posao vrlo mudro. To je zapravo zanat, koji se uz malo mašte, truda i umijeća brzo uči. Pisci horoskopa su vrlo traženi i dobro plaćeni. Neki navodno izuče pojedine astronomske rezultate, kojima svojim „porukama“ nastoje dati „zvjezdano“ utemeljenje. Horoskop se piše tako da svaki put netko u „poruci“ može pronaći nešto za sebe ili da „pogodi“ upravo ono što se i stvarno dogodi.

Vjernici se međutim često nađu u nedoumici kako se postaviti prema horoskopu, pa i prema gatanju iz šalice kave, iz zrnaca graha, iz karata, iz dlana itd. I to s pravom, jer znaju ili pretpostavljaju da je vjera, odnosno Crkva, protiv takvih pojava. Službeno se te pojave zovu praznovjerjem, ako se ozbiljno shvaćaju, a done-

kle se toleriraju, ako se prakticiraju radi razbibrige i razbijanja dosade. Zanimljivo je navesti što o tim pojavama kaže još uvijek svježi *Svjetski katekizam*: „Iza horoskopa, astrologije, čitanja iz dlana, tumačenja znakova i proricanja ... krije se volja za moći nad vremenom, poviješću i konačno nad ljudima, kao i želja da se

(nastavak na str. 18)

Für die einen sind die Sterne nur leblose Himmel

Foto: Astrofoto/Kohlhauf, Archiv für Kunst und Geschichte/Berlin

Krunica

Sastavio: Fra Tihomir Grgat

SLAVNA OTAJSTVA

Prvo slavno otajstvo – Isus iz muke i smrti uskrsnuo od mrtvih

O, divno uskrsno jutro!

Oče naš...

Isusa rane više ne bole. Nad njegovim tijelom ni smrt više ne gospoduje...

I naše će muke doći kraju.

5 Zdravomarija...

Oh, da mi je sabrati sve usklike radosti u jedan usklik, koji bi zazvonio nebom i zemljom; koji bi probudio anđele i ljude; koji bi potresao pakao; koji bi tako razradovao čistilište, kao što je to učinilo jutro Tvoga uskrsnuća, Isuse?

5 Zdravomarija...

Aleluja!, tebi zoro rana, koja si mi Isusa dočekala!

Aleluja!, vama žene sućutnice, koje ste prve Isusa susrele!

Aleluja!, vama plašljivi apostoli, što ste prvi do groba dotrčali!

Aleluja!, aleluja i tebi stijeno tvrda, što ćeš i moj grob poklopiti i biti poslušna na glas trublje i otkotrljati se da i ja uskrsnem!

Aleluja, aleluja, aleluja! Amen!

Slava Ocu...

Drugo slavno otajstvo – Isus poslije četrdestodnevnog ukazivanja uzašao k Ocu u nebo

Isuse, Ti odlaziš u nebo.

Dobro!

Oče naš...

Ali, kako nam možeš reći da je to bolje za nas da ti odeš?

Nama je najbolje s Tobom.

Pa ti si nam rekao i to: da si s nama do svršetka svijeta.

Baš Ti hvala!

5 Zdravomarija...

Znači, Ti ne odlaziš, nego vidljivo isčezavaš, a nevidljivo si s nama!

A, há! Shvatili smo.

Oči Te naše gledaju kako odlaziš i oblak Te zakriljuje, a naša Te srca i dalje nose po svemu svijetu, a kad ostavimo, tek ćemo Tebe i Oca uživati u punini.

5 Zdravomarija...

Ali, Isuse, priznajemo da nam je teško bez Tebe, jer napadači naši vrebaju odasvud: grijeh nas opterećuje, psovka sramoti, lijenost ubija, nemar uspavljuje, politika zbunjuje...

Neka dođe Tvoj Duh, da razbudi dobro u našim srcima, a po dobru Ti si s nama, u našim obiteljima i na cijelom svijetu.

Dodi Isuse i Duše Sveti i napuni srca neostavljenih ostavljenika!

Amen!

Slava Ocu...

Treće slavno otajstvo – poslanje Duha Svetoga

Isusov odlazak ide prema ostvarenju: bolje je za vas da ja odem... Evo nam šalje Tješitelja.

Oče naš...

Sveto duhovsko jutro puno jakog šuma s neba.

Apostoli na smrt prestrašeni s Marijom mole.

Žao mi je što nije zapisano što su molili. Valjda: vapili da dođe... da ispuni obećanje... pjevali psalme i tako se uključili u sve vapaje povijesti svoje...

5 Zdravomarija...

A sjaja od plamenih jezika? A sjaja u glavama sretnika? Žure reći što im se dogodi.

Nestade straha, nestade ukočenosti. Oni radosni i veseli novim duhom opijeni, tako da su se čudili građani jeruzalemski, da su pomislili: napiše se mladog vina.

5 Zdravomarija...

O da i nas zahvati ova opijenost Duha: dobrota, radost, mir, uslužnost, vjernost...

Opismo se duhom tijela: tromosti, lijenosti, užurbanosti, nemira, bezdušnosti, tjelesnosti...

O, Duše blagi, o Duše dragi! Za Tobom uzdiše sve, zato: dodi Duše...

Slava Ocu...

Četvrto slavno otajstvo – Marija ostavlja ovaj svijet

Došlo je vrijeme, da pođe Marija za svojim Sinom, kako je on i obećao: *Idem pripremiti vam mjesto*, a komu prije od vlastite majke?

Oče naš...

Budi s nama na čas smrti naše.

Kako o toj smrti ništa ne znamo? Čudna je, kad dođe, tada i nestane. Isus je prošao kroz nju, i ti si, Marijo, prošla kroz nju, svima nam je proći kroz nju. Svima nam je gledati je, da je ne vidimo.

5 Zdravomarija...

Cijelo se nebo ujedinilo i nebeski poslanici nose Marijino tijelo u nebo.

O, blažena, raspadljivosti neostavljena, u nebu svečano dočekana, za vječnost ostvarena, o, draga naša prethodnice, Marijo!

Ti si svjedok naše budućnosti.

5 Zdravomarija...

Čekaš nas, Marijo, tamo.

Čekaj ta, ne molimo zaludu: moli za nas grešnike sada i na čas smrti naše.

Amen.

Slava Ocu...

Peto slavno otajstvo – Marija okrunjena za kraljicu neba i zemlje

Prijestolje joj nebesko.

Okružje rajsko.

Presveto Trojstvo kruni djelo ruku svojih.

Oče naš...

Kako je krasna Kraljica naša?

Ljepota njena se ne da ni zamisliti, ljepota nje, Presvetog Trojstva najljepše.

Dolikuje da je veličamo riječima nebeskog pozdrava: Zdravo, Kraljice!

5 Zdravomarija...

Nije Marijina kruna: metal čvrsti zlatom optočeni, dijamantima okićeni, svilom podloženi.

Bog je kruna njena, Sin okrunjeni u ruci njenoj, Ona Duhom zaručena i zanesena...

Ostvarena pred nama slika naše budućnosti.

Pred nebeskom vojskom zadivljenom stoji Službenica najvjernija i zato nagrađena.

Trnova kruna Sinova u njenom srcu sjaji sedmerostrukim mačem boli,

mojom boli,

tvom boli.

Tu prelazi svaka žalost u radost.

PRIKAZ ENCIKLIKE
„EVANGELIUM VITAE“

Svetost života

U svojoj najnovijoj enciklici (okružnom pismu ili poslanici) koja se po početnim riječima zove Evangelium vitae, Ivan Pavao II. obnavlja, biblijski ukorjenjuje i posuvremenjuje cjelovito katoličko učenje o vrijednosti i nepovredivosti ljudskoga zemaljskog života i brojna pitanja koja su u vezi sa zaštitom i promicanjem toga života.

Enciklika se sastoji od uvoda, četiri poglavlja i zaključka, svega 188 stranica u uobičajenom vatikanskom izdanju takvih dokumenata.

U uvodu Papa ističe:

„U zoru spasenja eto rođenja jednoga djeteta koje je proglašeno kao radosna novost: „Evo, javljam vam blagovijest, veliku radost za sav narod: danas vam se u gradu Davidovu rodio Spasitelj – Krist, Gospodin“ (Lk 2, 10–11). Tu „veliku radost“ očito izaziva rođenje Spasiteljevo, ali je u Božiću također otkriven puni smisao svakoga ljudskog rođenja, te se mesijanska radost javlja kao osnova i ispunjenje radosti za svako dijete koje se rađa (usp. Iv 16, 21).“

Odmah zatim Ivan Pavao II. u novom svjetlu ističe neusporedivu vrijednost ljudske osobe, posebno vrijednost ljudskoga zemaljskog života, jer taj je život „osnovni uvjet, početni trenutak i sastavni dio cijelog i jedinstvenog događanja ljudskog postojanja“. Istodobno taj nadnaravni poziv ističe da je ljudski život na zemlji nešto relativno.

Unatoč svim poteškoćama i nesigurnostima svaki je čovjek kadar spoznati svetu vrijednost ljudskoga života od njegova početka do završetka te priznati pravo svakoga ljudskog bića da bude poštovano to njegovo prvotno dobro jer, „na priznavanju toga prava temelji se ljudski suživot i sama politička zajednica“.

Prijetnje životu

Osobito je sadržajan drugi odjeljak Uvoda pod naslovom „**Nove prijetnje ljudskome životu**“. Tu nalazimo nauk da je svaki čovjek na određen način – baš zato što se Krist s njime poistovjetio – povjeren majčinskoj skrbi Crkve. Stoga svaka prijetnja dostojanstvu ljudskoga života ranjava Crkvu u srce, a u naše se doba prijetnje životu osoba i naroda umnažaju i zaoštavaju. Već je II. vatikanski koncil u konstituciji *Gaudium et spes* (27) nabrojio kako se vrijednosti života protivi svako ubojstvo, svaki genocid, pobačaj, eutanazija, samoubojstvo, zatim osakaćenja, tjelesna i psihička mučenja, nastojanja da se nasilno proдре u najintimniji sadržaj svijesti. Ljudsko dostojanstvo vrijedaju i čovjeka nedostojni uvjeti života, proizvoljna utamničenja, nasilna preseljenja, ropstvo, prostitucija, trgovanje ženama i mladićima, također sramotni uvjeti rada u kojima se s radnicima postupa kao da su obično oruđe za privređivanje, a ne slobodne i odgovorne osobe. No, Papa sad ističe da su se pojavili novi oblici ugrožavanja ljudskoga dostojanstva. U suvremenoj civilizaciji javlja se rasprostranjeno mišljenje koje opravdava ili čak ozaakonjuje neke zločine protiv života i to u ime prava individualne slobode. Neke su države, udaljavajući se od osnovnih načela vlastitih ustava, dale punu slobodu takvim djelima protiv života i ljudskog dostojanstva. Sama medicinska znanost, odričući se svoga poziva koji je usmjeren na očuvanje ljudskog života, na nekim područjima svoga djelovanja sve sustavnije razvija postupke koji ugrožavaju osobu.

Napad na život – napad na Boga

Prvo poglavlje naslovljeno je biblijskim riječima „Krv brata tvoga iz zemlje k meni viče“ (Post 4, 10). Polazeći od sažete biblijske slike o Kainu i Abelu koja izražava prvo i svako ubojstvo čovjeka, Papa potanko razglaba zloću svakog ugrožavanja ljudskog života. Biblijski je sigurno da Bog nije stvorio smrt nego da je ona ušla u svijet po davoljskoj zavisti i ljudskoj zloći (usp. Mudr 1, 13–14; 2, 23–24). Brat ubija brata iz zavisti i mržnje. Svako je ubojstvo zapravo bratoubilačko, jer svi su ljudi, bez obzira na stupanj krvne srodnosti, Božja djeca i uzajamna braća i sestre.

Bog ne može zločin ostaviti nekažnjenim: prolivena krv iz zemlje vapije za pravdom. Zapravo je svaki napadaj na ljudski život nasrtaj na samoga Boga. Ipak Bog postavlja znak na Kaina da ga nitko ne smije ubiti (Post 4, 15), što znači da ni ubojica ne gubi osobno dostojanstvo, da Bog ne traži smrt ubojice nego njegovo obraćenje.

Među svim napadima na ljudski život Papa ističe one koji ugrožavaju život koji se ima roditi i život koji se nalazi pred završetkom, što znači pobačaj i eutanaziju.

Strašno je što se više ne govori o zločinima nego o pravima, što se takvi postupci legaliziraju i što ih vrše zdravstveni djelatnici. Riječ je o dubokoj krizi cijele civilizacije.

Govoreći ponovno o pobačaju Papa spominje farmaceutske preparate koji omogućuju ubijanje ploda u majčinoj utrobi tako da uopće nije potrebno obraćati se liječniku.

„Doista su kontracepcija i pobačaj, s moralnog gledišta, zla različite vrste: kontracepcija proturiječi cjelovitoj istini seksualnog čina kao vlastitog izraza bračne ljubavi, a pobačaj razara život ljudskoga bića. Prvo se protivi bračnoj čestitosti, drugo pravednosti i Božjoj zapovijedi: „Ne ubij!“ Ali unatoč svoje različitosti oba su ta zla plod raspoloženja koje traži samo uživati, a ne žrtvovati se, te na kraju oni kojima kontracepcija ne uspije najčešće pribjegavaju pobačaju.“

Umjetna oplodnja, premda može imati namjeru da služi životu, otvara vrata novim napadima na život.

Osim što takvi postupci nečovječno razdvajaju događaj oplodnje od cjelovite bračne ljubavi, ti postupci redovito stvaraju višak oplođenih stanica odnosno ljudskih zametaka koje se onda ili odbacuje ili upotrebljava za različite pokuse, kao da nije riječ o novim ljudskim bićima nego o „biološkom materijalu“.

Prenatalna dijagnostika, što znači medicinsko utvrđivanje je li zametak zdrav i normalan, može omogućiti pravodobno liječenje još nerođenog djeteta, ali mnogo češće služi odluci da se onemoguću rađanje neizlječivo bolesnoga, nerazvijenog ili nakaznog djeteta. To pak znači male ljude koji su već unesrećeni kažnjavati smrću. Takav stav očituje se i u uskraćivanju liječenja i hranjenja takve djece ako se ipak rode. Što je ipak svojevrsno *čedomorstvo*. Istovjetna se opasnost nadvija nad neizlječivo bole-

GLAUBE UND LEBEN

snike i umiruće kojima se tobože želi pomoći, osloboditi ih od patnje tako da ih se bezbolno ubije. To je također plod civilizacije koja ne zna za neprocjenjivu vrijednost ljudske patnje.

Račun za život drugog čovjeka i zakonita obrana

Peta Božja zapovijed „Ne ubij“, naslov je trećega poglavlja. Već od Knjige Postanka Bog ističe da će od svakoga tražiti račun za život drugoga čovjeka (Post 9,5).

Jedini je Bog gospodar ljudskoga života koji je stvoren na sliku i priliku Božju i stoga je svetinja. Premda je zapovijed „Ne ubij“ izrečena kao zabrana, u niječnom obliku, tu se nalazi pozitivni poticaj na poštivanje ljudskoga života. Isus će poslije proglasiti da su zapovijedi o ljubavi prema Bogu i ljubavi prema čovjeku zapravo jednake. Kršćanstvo od početaka najodlučnije zabranjuje svako ubojstvo. Taj je grijeh zajedno s otpadom od vjere i preljubom u ono doba zahtijevao javnu i dugu pokoru. No, cijela crkvena tradicija također uči da čovjek ima pravo na zakonitu obranu koja je čak dužnost za one koji su odgovorni za živote drugih, za dobro obitelji i društvene zajednice (v. Katekizam katoličke Crkve br. 2265).

Kad uslijed zakonite samoobrane napadač izgubi život, krivac te smrti je on sam, a ne onaj koji se brani. Što se, pak, tiče *smrtne kazne*, i u Crkvi i u društvu, sve više prevladava mišljenje da se ona sasvim ukine. Jer cilj kazne nije odmazda nego ispravljanje počinjenoga nereda. Ipak su mogući slučajevi kad se društvo ne može drugačije obraniti od zločinaca. U svakom slučaju, naj-suvremeniji stav Katekizma Katoličke crkve ide u prilog ukidanju smrtne kazne. Ni u najzakonitijoj samoobrani branitelj ne smije imati izravnu namjeru da ubije, nego mu je namjera spriječiti napadača, makar iz toga uslijedila i napadačeva smrt.

Među svim grijesima protiv života, namjerni je pobačaj osobito ogavan zločin. U naše se doba pokušava govoriti o prekidu trudnoće čak kao o pravu trudnice, ali djela treba nazivati pravim imenima, a u ovome je slučaju riječ o zločinu. O životu nerođenoga djeteta odlučuju druge osobe koje na to nemaju nikakvo pravo. Pred Bogom su odgovorni i zakonodavci koji donose zakone u prilog pobačaja i svi koji šire shvaćanje da to nije ni grijeh ni zlo. Bez obzira što u prvim danima života zameetak ne daje znakova osobnosti, to je novi ljudski život u nastajanju, novo ljudsko biće koje se razvija na svoj račun. Nema nikakve sumnje da se i tu mora primjenjivati Božja zapovijed „Ne ubij“.

Jasni stav prema pobačaju odbacuje i sve tobože znanstvene zahvate i pokuse s ljudskim zamecima. Svaki zameetak ima prava osobe i ne smije se upotrebljavati kao stvar, kao biološki materijal. To se odnosi i na stanovite postupke prilikom presađivanja organa.

U svjetlu dometa suvremene medicinske znanosti i samo iskustvo smrti poprima stanovite nove značajke. Umirućem se smije ublažavati bol, ali ga se ne smije nikad lišiti života.

Nitko nema pravo na samoubojstvo i nitko mu u tome ne smije pomagati. Neprihvatljivo je opravdanje da netko nekome pomaže umrijeti iz samilosti. To je isključivo područje Božje vlasti. Čovjek smije poput Isusa za drugoga umrijeti, ali nikada drugog ubiti.

Gdje god se državni zakoni ne slažu sa sigurnim kršćanskim i ljudskim čudoredem „treba se više pokoravati Bogu nego ljudima“ (Dj 5'29).

Služenje životu

Četvrto poglavlje naslovljeno je Isusovim riječima na posljednjem sudu „To ste meni učinili“. Cijela je Crkva zajednica naroda koji ljubi i promiče život. Vjernici su poslani promicati u društvu ispravno shvaćanje o životu. Cijelo naviještanje Evanđelja zapravo je služenje životu. To treba naviještati u vjeronauku, u propovijedima, u razgovorima, u odgoju, u svakom druženju s ljudima. Cijeli kršćanski život postaje tako i naviještanje i liturgija života.

Pri kraju enciklike Papa posebno ističe potrebu odgajanja osobnih savjesti i javnoga mnijenja. Odgovornom roditeljstvu treba pomagati, među ostalim, otvaranjem centara za prirodne načine regulacije ljudske plodnosti te bračnim i obiteljskim savjetima. U nastojanju za vrednovanje svakoga života vjernici se moraju osobno i zajednički zauzimati protiv svake narkomanije i drugih ovisnosti, također su dužni pomagati oboljelima od

AIDS-a da ostanak života prožive što dostojanstvenije.

Posebna je odgovornost svake obitelji da u sebi gaji i na mlade prenosi ispravno shvaćanje vrijednosti i dostojanstva svakoga ljudskog života. Taj se stav odgaja molitvenim životom, čitanjem Biblije, primanjem sakramenata i sudjelovanjem u različitim pothvatima dobrotvornosti. Važno je da ljudi iznova nauče kako je život vrijedniji od imanja, kako je osoba vrijednija od svake stvari.

Posebnu riječ upućuje Papa ženama koje su pribjegle pobačaju. Crkva zna da su to redovito činile pod teškim pritiscima životnih uvjeta i okoline. Svaki pobačaj ostavlja tešku, često neprebolnu ranu na duši. No takve žene ne smiju očajavati, milosrdni Bog nudi im pokajanje i mogućnost da zajedno s njim surađuju na promicanju novih života, bilo njihove vlastite nove djece, bilo druge djece kojoj treba pomoći, osobito da gdje god im je moguće druge odvrataju od pobačaja.

U zaključku Papa uzdiže lik Marije Djevice i Majke koja je najtješnje povezana s Evanđeljem života. ■

TREND OVI

(nastavak sa str. 14)

...Astrologija

tajne sile učine naklonima. To protuslovi osobitom štovanju ispunjenom ljubećim strahopoštovanjem, koje mi dugujemo samo Bogu“.

Što to znači i što je to astrologija? Sama riječ dolazi od grčkih riječi „aster“ – zvijezda i logos – riječ, učenje, duh (dakle, doslovce riječ/duh zvijezde ili o zvijezdi, a *Opća enciklopedija* je definira kao pseudoznanost koja se bavi proricanjem sudbine pojedinog čovjeka ili ljudskih zajednica iz položaja planeta i zvijezda u određenom času. Astronomija (aster – zvijezda i nomos – zakon) je za razliku od astrologije znanost o pojavama u svemiru i o svemirskim tijelima, a ubraja se u najstarije prirodne znanosti. Zemlja se smatrala središtem svijeta (geocentrički nazor), a ostale planete i zvijezde njezinim pratiljama. Otkrilo se da godišnja doba i neka kretanja u prirodi ovise o kretanju Sunca i Mjeseca, pa su ljudi zaključili da ta i druga nebeska tijela moraju imati važan utjecaj na sudbinu ljudi. Zato su astrolozi stoljećima prikupljali podatke o putanjama planeta kroz zodijak (sustav kretanja planeta i zvijezda, predstavljen kao krug životinja), te su time uveliko doprinijeli razvoju astronomije. Astrologija se najprije razvila u Kaldeji, a potom u Egiptu, Grčkoj, Rimu, te u srednjem vijeku u arapskim zemljama. Mnogi vladari imali su svoje dvorske astrologe, koji su ih savjetovali u donošenju važnih odluka. I tada, kao i kasnije i danas, horoskop (grčk. hora – doba, skopeo – promatram, gledam) je služio za pogađanje pojedinačne ili kolektivne sudbine.

Lakovjerje, praznovjerje i neozbiljni horoskopi

U vezi s vjerničkim dilemama s astrologijom zanimljivo je citirati riječi iz *Opće enciklopedije*: „Iako je astronomija poslije Kopernika napustila geocentrički nazor na svijet, Zemlju izjednačila s brojnim mnoštvom drugih svemirskih objekata, istražila razne gravitacijske, radijacijske i ostale odnose koji vladaju u kozmosu, pa prema tome i realne oblike ovisnosti čovjeka o kozmičkim zbivanjima, astrologija se ipak održala u mnogim društvenim sredinama i u prilikama koje pogoduju praznovjerju. Još i danas, kao izvor lake zarade na račun lakovjerne ili mističizmom zadojene publike postoje u raznim zemljama astrološki instituti za proricanje sudbine, astrološka društva,

biblioteke, časopisi i novine“. Suvremeni astrolog Christoph Schubert-Weller (44) piše: „Životinjski krug je u prirodnoznanstvenom smislu fiktivna konstrukcija“. Svijet planeta doživljava promjene i nepravilnosti koje astrologija ne uzima u obzir. Njezini zvjezdani znakovi u životinjskom krugu nisu odavno identični sa stvarnom slikom zvijezda. Za astrologiju je praktički Zemlja središte svemira, a ne Sunce.

Međuovisnost Zemlje i svemira

Schubert-Weller dodaje da dnevni novinski i kompjuterski horoskopi, te astrološki telefoni nemaju nikakve veze s ozbiljnom astrologijom. Točno je ipak da su pojedini kršćanski učenjaci pa i sveci smatrali astrologiju pomoćnicom za vjeru, ali je nikad nisu držali nužnom za vjeru. Također je točno da Biblija uporno upozorava na astrologe kao opasnost za pravu vjeru, ali samo onda kad ljudi pomoću zvijezda nastoje osigurati moć nad životom i budućnošću. U Bibliji se često spominje Božja vezanost za svemir, jer Bog zna broj zvijezda, štoviše svaku naziva po imenu (Ps 147). To znači da je Bog stvorio svemir i da mu je dao svoj red. Zvjezdani svijet ima Božje tragove i govori njegovim jezikom. Koliko su međutim time pogođeni stanovnici Zemlje?

Očevidna je veza između uređenja svemira i uređenja Zemlje, kao što vidimo u izmjeni dana i noći, plime i oseke, godišnjih doba. Zvjezdani utjecaj povezan je i s ljudskom psihom: razmaci između nekih planeta unutar jednog zvjezdanog znaka odgovaraju, izračunato matematički, tonskim intervalima na našoj tonskoj ljestvici te tako daju jedan akord. Svaki interval proizvodi kod čovjeka drugačije osjećanje: „jasni“ dur ili „tužni“ mol. Nitko ne može objasniti zašto je to tako, ali jedna teorija kaže da tonski razmaci odgovaraju proporcijama ljudskoga tijela.

Makrokozmos i mikrokozmos prožima ista harmonija. Ne bi li onda moglo biti da se iz određene konstelacije planeta daju pročitati „psihički“ principi, koji bi u određenim vremenskim točkama jednako vrijedili i gore u svemiru i dolje na Zemlji. Ni godišnja doba primjerice nisu čiste meteorološke činjenice. S njima povezujemo određena osjećanja i raspoloženja: „tiha“ zima, „melankolična“ jesen, „veselo“ ljeto. Astrolozi vele da to i nije slučajno tako. Kad je, recimo, na nebu „proljeće“, dakle znakovi vage i bika, tada i na Zemlji za astrologe vlada „princip proljeća“. Osobna struktura ljudi rođenih u tim znakovima obilježena

je prema tomu posebno principima volje i uživanja, odgovarajući tako novom životu u bujajućoj prirodi. Na osnovi toga principa, koji „ljudski“ tumači uređenje svemira, astrologija je razvila kompleksan sustav tumačenja, koji se uostalom može zaključiti samo znanjem o mjestu i datumu rođenja nekog čovjeka. Astrolog Schubert-Weller misli da stanje na nebu, koje simbolizira horoskop, odgovara sasvim određenoj ugođenosti, kojom čovjek dolazi na svijet. Ali, zvijezde ne prisiljavaju ni na što. One nemaju nikakvo magično-fizičko zračenje. One samo naznačuju jedan smjer u našem životu. Čovjek se ponaša prema svojoj slobodnoj volji. Nemoguće je izvana dati nepogrešivo tumačenje. Svatko mora samom sebi prevesti strukturu svoga horoskopa. Prostor za tumačenje je vrlo širok, bilo pozitivno ili negativno. To je zapravo proces.

Svjetla strana horoskopa

U tom smislu, misli benediktinac Gerhard Voss, horoskop može pomoći kršćanima u meditaciji, da shvate same sebe, da upoznaju svoje mogućnosti unutar zadanih granica. Takvo postupanje je dakako intuitivno. Ono se odvija prema zakonima asocijativne logike, što također ukazuje na granice te meditacijske slike. Može se pročitati neki razvoj, pa i određeno vremensko razdoblje, ali ne i razvoj na konkretni život jednog čovjeka. Slabu točku horoskopa predstavlja naprimjer rečenica: „Sutra ćete upoznati svoga životnog suputnika“.

Za nekoga je puki slučaj što se rodio u Zagrebu ili Stuttgartu, što se rodio kao žensko ili muško, što se rodio tada i tada, ali za nekoga je to ipak trag Božjega plana, pa se sukladno tomu i ponaša.

Božji duh prožima cijelo stvorenje: Zemlju, ljude, svemir. I astrologijom se može naslutiti nešto od toga. Ali, Bog može u svako vrijeme i neočekivano prodrijeti u naš život, bez obzira na kretanje zvijezda, planeta ili kometa, bez obzira na „crtarije“ u šalici kave, bez obzira na izvučene karte. Naša sudbina, sadašnjost i budućnost su u njegovim rukama. Našu sudbinu ne određuje ni slučaj niti zvijezde, nego Bog kojemu smo posve dragovoljno povjerali svoju slobodnu volju.

O kršćanskom pogledu na astrologiju više informacija može se naći u knjigama:

Christoph Schubert-Weller, „*Spricht Gott durch die Sterne?*“; **Gerhard Voss**: „*Astrologie – christlich*“; **Siegfried Bohringer**: „*Astrologie. Kosmos und Schicksal*“.

Toni Gabriel

MLADI HRVATSKI ODISEJ

Dokle čekati?

*Koliko još hladnih noći
čekat će i drhtati sami
i hoće li u toj gustoj tami
uspjeti sve prolaze proći?*

*Koliko još tamnih dana
zurit će u daljine sive
i njih držati za krive
zbog čežnjom dobijenih rana?*

*Koliko još tuge i radosti
srcima njihovim će teći
i taj bol – svakog dana veći
izdržati u danima slabosti?*

*Koliko još šutnje s pitanjem u očima;
nade, traženja i nemira?
O, vi treperava svjetla svemira,
učinite kraj onim riječima
što uzdahe u nama bude
i pustite nas, male ljude,
slobodne u carstvo leptira.*

Marija Franjić, Rietberg

Putnik

*Ne pitaj me odakle sam došao
ni kamo idem.*

*Moje su noge sjeme maslačka
a oči poludjeli vjetar s planine.
Ja sam putnik bez karte i kompasa
što ga vrijeme nosi kud god želi.*

*Ne prati nikad moje tragove u pijesku
dok koračam žalom uz more
i skidam zvijezde s neba
jer nebo i more
životu su slični:
nikad ne znaš kad će crni oblaci
kišu donijeti
ni kad će plima narasti.
Budi sunce, mjesec i zvijezda
i uvijek ću te trebati
na svom putu.*

Dalibor Perković, Mainz

Jednom se živi

*Na ovome svijetu ništa vječno nije,
smjenjuju se dani i trenuci sreće,
samo naša ljubav vječno će da traje
i nikada, nikada, kraja biti neće.*

*Za sve dane što su prošli,
za sve riječi mi smo krivi,
ne vjeruj u prazne priče,
jer jednom se samo živi!*

*Jedino sa tobom radujem se danu,
i novome jutru što nam nade daje,
da živjeti treba, makar kako bilo,
kad na ovom svijetu kao tren sve traje.*

Marina Bošnjak, Mettmann

Kućo stara!

*Kao cvijeće bez vode,
žedna je duša moja
kamenja tvoga.*

*U srcu svome
samo za te mjesto čuvam,
kućo stara.*

*Otišla sam u tuđinu,
ali ne zaboravljam
stari kamen tvoj.*

*Ni pogled s prozora tvoga
na planinu i more.*

*Kako mi stojiš, kućo stara:
čvrsto, hrabro još?*

*Je su li te ranile granate
"prijateljske"?*

*Kako trpiš ostru zimu?
Miriši li ti proljetni bagrem?
Je li vrt plodan ili mrtvo
samuje?*

*Kućo moja stara,
sjajiš li sjajem ljetnoga sunca,
djetinjstva moga što zalazi?*

*Što je istina od ovoga,
kućo moja stara,
il' svega je nestalo?
Kaži srcu mom,
što pjeva samo kamenu tvom.*

Dijana Tolić, Rüsselsheim

Vlak sudbine

*Vlak sudbine polako klizi
niz tračnice života,*

*Ne čuješ škripu čelika,
ne vidiš mu svjetla
ni paru među oblacima,
on ne postoji
ni u jednom redu vožnje.
A ipak putuje...
i sigurno će doći
tamo gdje je naumio.*

*Zato, pokupi sve vrijedne stvari u sebi,
i slož ih u kofer svoje duše.
Budi spreman
kad jednom zastane
na tvojoj stanici!*

Dalibor Perković, Mainz

Slijepac ljubavi

*Naprsto, od tvog nijemog prisustva
raspršuje se purpur u mojim očima
i postajem slijepac ljubavi
kome treba zvijezda vodilja
i oslonac neki
trajan i stabilan
netko kao ti ...
da me vodi ispod ruke
kroz gomilu ovih laži i zabluda
da me sebično čuva i pazi
od svih nedaća što život donosi
i da nikad
nikad ne izruga moje mane
i ljubav slijepu.*

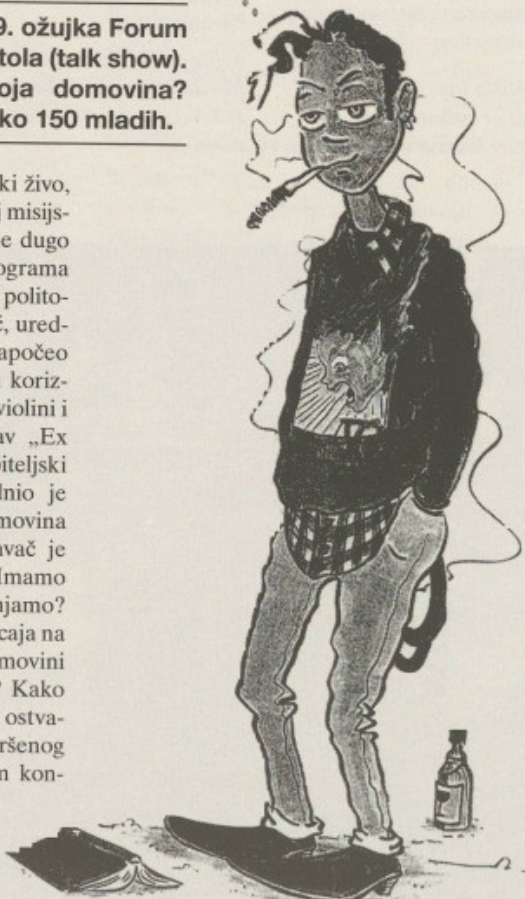
Dalibor Perković, Mainz

FORUM MLADIH U STUTTGARTU
NOVI OBLIK PASTORALNOG
RADA S MLADIMA

Gdje je moja Domovina?

U dvorani HKM održan je 29. ožujka Forum mladih u obliku okrugloga stola (talk show). Glavna tema: Gdje je moja domovina? Forumu je bilo nazočno preko 150 mladih.

Rijetko kad je bilo tako mladalački živo, žustro, a ipak lijepo u stuttgartskoj misijskoj dvorani. Forum mladih, koji je dugo najavljivan, otvorili su voditelji programa Alen Legović, student slavistike i politologije u Tübingenu, i Anto Batinić, urednik „Žive zajednice“. Forum je započeo ozbiljnom glazbom, kako i priliči korizmenom vremenu, koju je na čelu, violini i flauti izvodio međunarodni sastav „Ex libris“. Diplomirani psiholog i obiteljski psihoterapeut Marko Soldo podnio je uvodno izlaganje s naslovom „Domovina moja: vapaj ili stvarnost“. Predavač je postavio nekoliko važnih pitanja: Imamo li mi domovinu ili samo o njoj sanjamo? Ima li domovina uopće ikakva utjecaja na psihi čovjeka? Kako se san o domovini odražava na obiteljsku zajednicu? Kako san o domovini može biti snažan i ostvariv najbolje pokazuje primjer raspršenog židovskog naroda. Soldo je potom konstatirao da se Hrvati druge i treće generacije u inozemstvu lako integriraju u novo društvo, ali da ih ipak u tom društvu stalno prati etiketa stranca. A čovjek bez ideala i identiteta nema budućnosti. „Domovina je onamo gdje je korijenje naših prataca“, istaknuo je Soldo.

Nakon toga razvila se živa i konstruktivna diskusija. Najprije su svoj sud i svoje mišljenje o predavanju i o temi dali

sudionici okrugloga stola, petero mladih iz Stuttgarta i okolice, jedan mladi gost iz Frankfurta, psiholog Soldo i svećenik fra Petar Klapež. Potom su se u raspravu uključili i nazočni u dvorani. Bilo je različitih razmišljanja i pogleda. Mnogi su otvoreno rekli da se nikada neće zastalno vratiti u domovinu (Hrvatsku, BiH), da je i Njemačka njihova domovina, da oni domovinu nose u srcu. S druge strane bilo je i glasova da će se neki sigurno vratiti, da se u tuđini osjećaju neugodno, da nose biljeg stranca unatoč dobrom poznavanju njemačkog jezika, društva i mentaliteta.

U stanci je fra Marinko počastio sve mlade pićem i slatkišima, a u drugom dijelu programa mladima se predstavio gitarist Neven Sulić, Hrvat koji je rođen u Čileu, a koji već 8 godina živi i radi u Njemačkoj. I drugi dio rasprave bio je zanimljiv i atraktivan.

Forum mladih je značajan po tomu što pokušava razviti novi oblik pastoralnog rada s mladima. Radi se o novom pristupu, u kojem se program sastoji od glazbe, kratkog, zanimljivog i efektnog izlaganja, razgovora u kojem svatko može reći svoje mišljenje. Mnogi mladi se time oslobađaju kompleksa inferiornosti i stida u nastupu pred ljudima koji ih znaju ili ne znaju. Iznoseći javno svoje mišljenje oni zapravo potvrđuju da stoje iza svoga stava. Forum mladih u Stuttgartu je uspio. Mladi su sami rekli da su oduševljeni i da bi sličnih priredbi trebalo biti češće.

tg

SUSRET MLADIH U FRANKFURTU

13. 5. 1995. · Dvorana Bürgerhaus, Nordweststadt/Frankfurt, Walter-Möller-Platz 2

1. TALK SHOW: *Religija, politika i mladi*

Gosti: Dr. fra Mile Babić, dr. Silvije Kus, dr. Sanda Franić-Tukić, fra Željko Čurković, skupina mladih

Voditelji: Jasminka Farac i Anto Batinić

2. KONCERT

Jasmin Stavros s grupom „Naranča“ · Ensemble Lado · Grupa Remo · Dally

3. BOGATA TOMBOLA: 10 000,– DM

Uz ulaznicu se dobiva listić za tombolu

Ulaznice:

7,– DM (u predprodaji i do 19,00 sati na dan susreta)

10,– DM (poslije 19.00 sati na dan susreta)

Ulazak u dvoranu u 18.00 sati

Početak susreta u 19.00 sati

Organizator:

Hrvatska katolička misija Frankfurt, Niedenau 27, 60325 Frankfurt, tel. 069/72 31 25; fax. 72 33 63.

STUTT GART

U procesiji podno križa

I ove godine, na Veliki petak, 14. travnja, više od 3.000 hrvatskih vjernika u Stuttgartu, pod velikim križem, pošli su u procesiji ulicama Stuttgarta i time posvjedočili svoju vjeru u Krista raskršćenog koji je jedini naš put u slobodu, mir i uskrsnuće. U toku jednoipoltsatne procesije brojni su vjernici nosili križ kao 13-stoljetnu baklju vjere Crkve u Hrvata, svjedočeći da je od iskona naš vjernički hrvatski narod kao biblijski obilježen križnim putem Isusa Krista.

Pokornički hod, pokornička pjesma, molitva i razmišljanje bili su najjasniji znak stanovnicima Stuttgarta i cijeloj Europi da mi želimo utriti putem Isusa Krista biti u Europi, da na tom putu nismo od danas, već od svete braće Ćirila i Metoda koji su naviještali Evanđelje putovima Europe. Pjevajući korizmene pjesme i moleći se Bogu za mir u domovini, okupljeni su još jednom upozorili na patnje tolikih nevinih u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini.

U molitvama tijekom križnog puta, posebno se molilo za povratak u domovinu, da se toliki prognani i izbjegli vrate svojim ognjištima. Željelo se također da ovaj vjernički hod na Veliki petak bude zavjet da ćemo do kraja pomagati i ljubiti svoju braću i sestre u domovini i svim ljudima pružiti svjedočanstvo da nas „Kristova ljubav goni“ na djelotvornu pomoć svakomu čovjeku u nevolji.

I u konkatedrali svetoga Eberharda koja je ovog Velikoga petka pucala od hrvatskoga vjerničkoga mnoštva, vjernici su kao i u procesiji pobožno i dostojanstveno sudjelovali u obredima koje su predvodili domaći misionari, a propovijedao fra Šimun Bilokapić. Veliki broj vjernika pristupio je na Veliki petak sakramentu pomirenja kao i proteklih korizmenih nedjelja kada je ispovijedalo 10-tak svećenika.

Fra Marinko

Bazilije Stjepan Pandžić

Bosna Argentina

Studien zur Geschichte des Franziskanerordens in Bosnien und Herzegowina

(Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte, Band 6) 1955. 477 Seiten. Broschüre, DM/Sfr 88,-/öS 687,- ISBN 3-412-06694-X

Die Erforschung von Vergangenheit und Gegenwart Bosniens trifft auf die in der katholischen Kirche singuläre Form der Ordenstätigkeit durch die bosnischen Franziskaner. Die Berichte und Quellen über ihre Tätigkeit, Erfolge, Rückschläge und Verfolgungen wurden im Vatikanischen Geheimarchiv und dem Archiv der Propaganda Fide aufbewahrt. In seinen Studien vermittelt der Autor einen bisher einmaligen Überblick und Querschnitt dieses weitgehend unbekannten Quellenmaterials für Bosnien und die Herzegowina zwischen dem 14. und 18. Jahrhundert. Er leistet damit Grundlagenarbeit für jede Beschäftigung mit der Geschichte Bosniens und der Herzegovina.

Böhlau Verlag Köln Weimar Wien, Theodor-Heuss-Str. 76, D-51149 Köln

MÜNCHEN

Duhovna obnova i križni put ulicama grada

U povodu korizme, kao i u povodu obilježavanja Godine žene, hrvatska katolička zajednica Münchena priredila je duhovnu obnovu od 6. do 9. travnja. Voditelj obnove bio je dr. fra Luka Tomašević, profesor teologije na bogoslovnom fakultetu u Makarskoj. Kroz sva tri dana misijska kapelele je bila prepuna, a predavač je iznosio razmatranja o patnji, smrti i uskrsnuću Isusa Krista, te o ulozi žene i majke u kršćanskom životu. Za svaku kršćansku ženu i majku uzor bi dakako morala biti Isusova majka Marija. Žena označuje toplinu, ljubav, život, žrtvu, samoprijegor, ona je središte oko kojeg se okuplja cijela obitelj. Fra Luka je 10. travnja završio duhovnu obnovu slavljenjem glavnih misa u našoj zajednici.

Na Veliki petak, 14.4., u gradu se zbilo nesvakidašnji događaj. Ulicama

grada Krista je na njegovu križnom putu pratio vjerni hrvatski puk. Najprije je u St. Paulus Kirche otpjevana Muka Gospodnja, nakon koje je formirana procesija s 14 križeva. Križevi su nosili imena hrvatskih križnih postaja: Bleiburg, Vukovar, Osijek, Vinkovci, Bugojno, Gospić, Zadar, Šibenik, Dubrovnik, Mostar, Jajce, Vitez, Sarajevo, Banja Luka. Taj križni put potaknuo nas je na razmišljanje o našem osobnom životu, kao i o našoj narodnoj sadašnjosti i budućnosti.

Građani Münchena promatrali su našu pobožnost sa simpatijom i odobravanjem. Dok se obično na demonstracijama prosvjeduje, galami i razbija, na ovoj našoj svojevrsnoj demonstraciji mogla se čuti samo molitva i pjesma Bogu za mir, rod i blagoslov.

Jozo Sladoja

IZ NAŠIH MISIJA

RÜSSELSHEIM

I 10 godina je povod za slavlje

Rüsselsheimska hrvatska katol. zajednica sabrana u svoje prostorije sjetila se svoga desetog rođendana kao samostalna. Nismo zaboravili ni njenu doskorašnju 25. obljetnicu kad je fra Bernard Dukić ovuda dolazio da nađe pridošle iz Hrvatske. Sjetili smo se i 23. obljetnice kako fra Stjepan Pavić počeo u sv. Juri u Rüsselsheimu slaviti sv. misu revno i ustrajno, uza sve to što zajednica bijaše mala. Spomenuli smo se i s. Ambrozije i s. Dionizije koje su s njim dolazile da djecu pokreću u vjeri i ljubavi prema svemu što je hrvatsko.

Na današnji dan, točno 1. travnja 1985., je došao dekret iz ordinarijata Mainz da je fra Tihomir Grgat budući župnik nove zajednice koja se dijeli od Mainza s hessenskim dijelom, tj. dekanat Rüsselsheim u Groß-Gerau području.

Povijest zajednice složila je s. Mirjam Kolar u dijasima i prikazala ih prije bogoslužja zadivljenim nalaznicima samih sebe: u biblijskim olimpijadama, u crkvi na bogoslužju, uz sliku naše Gospe zaštitnice, na hodočašćima, na sportu, na izletima, na zabavama i priredbama. Nisam vjerovao kako čovjek voli vidjeti sebe sama na zidu, sjetiti se starih dana i vremena. Zaključili smo da su se djeca i mladi dobro promijenili kroz ovih 10 godina. I na starijima se primijetilo vrijeme, iako desetak godina nije previše. U tišini gledateljstva svakoga časa se čulo: *á! éno! vídi!*

Svečanu misu
slavili su
fra Bernard
Dukić, dekan
K.H. Beichert,
župnik
H. Köhl
i fra Tihomir

Povijest nam je počela sa životom. Upravo rođeni, tada mali Aleksandar Perko-
vić, je prvi kršten i zato je on uveo u slavlje. Došao je za oltar u ruci držeći školjku bačvaš i papir i započeo: *Meni je deset godina. Ime mi je Aleksandar. Ja sam prvi krštenik ove zajednice. Mene je krstio fra Tihomir Grgat iz ove školjke i dao mi je za uspomenu. Ja sam star koliko i naša zajednica, a odrastao sam do prve pričesti.* Radi simpatičnog: r, č, ć, š, pljesak je bio stvarno buran. To isto je, mnogo tečnije, ponovio na njemačkom.

Bogoslužje je vodio pun oduševljenja fra Bernard Dukić. Koncelebranti su bili K.H. Beichert, dekan i H. Köhl, župnik Kelsterbacha. Goste i svijet je pozdravio fra Tihomir Grgat. To je sve u molitvi vjernih prikazao Bogu i zamolio ga za daljnju pratnju.

Dekan Beichert je govorio o životu ove zajednice kao nečemu što podiže i oduševljava, pridodajući zasluge sestri i svećeniku, kao i aktivnim članovima koje ova zajednica uvijek ima.

Biskupiji Mainz je zahvalio fra Bernard Dukić, a vjernicima stavio na srce domovinsku stvarnost, koja nam treba uvijek biti pred očima.

Kao domaćin slavlja je pročelnik pastoralnog vijeća g. Ivan Sutton zahvalio svima, a osobito gospodama koje su došle s kolačima i lijepim kruhovima, i pozvao na večeru uz gril i točeno pivo, a zbog korizme slavlje je bez plesa i pjesme.

Bijahu nam prostori i dvorište tijesni, pa smo se tako uz bratsko gurkanje radovali sve do duboke noći uz vatru oko grila, koja je najviše radovala djecu i goste Nijemce.

fra Tihomir

LÜDENSCHIED/ENNEPETAL

Novi broj „Luči“

Hrvatska katolička zajednica Lüdenschieda dobila je o Uskrsu drugi broj svoga glasila „Luč“. Prvi broj tiskan je o Božiću prošle godine. Uskrsni broj opisuje otvorenje novog Hrvatskoga centra, te donosi više zanimljivih vijesti, članaka, obavijesti i fotografija. Izdvojit ćemo samo neke. Za novu predsjednicu Župnoga vijeća izabrana je Zlata Sedić. u centru u Ennepetalu održao je 18. 3. 1995. p. Diethard Zils OP predavanje pod naslovom „Crkva poslije pada komunizma“. O hrvatskoj dopunskoj školi za Merkischer Kreis (Lüdenschied, Plettenberg, Iserlohn) piše prva učiteljica Irma Dadić.

Na uskrsni ponedjeljak održan je osni-
vački sabor Saveza hrvatske katoličke
mladeži (SHKM), pa su se mladi ove

misije počeli bolje organizirati. Mladi će putovati na susret u Pulu.

Nadalje u listu stoji da voditelj zajednice vlč. Branko Šimović slavi ove godine 25. obljetnicu misništva, a proslava će biti 8. 7. u crkvi St. Joseph u. Merardus u Lüdenschiedu 15 sati. On je i osnovao hrvatsku misiju u tom gradu, koja također ove godine slavi svoj srebrni jubilej. Glavna proslava održat će se 14. 10. ove godine, a krizma dan kasnije. Prva pričest slavi se 25. lipnja. Zajednica je za prošli Božić poslala u Sarajevo 2600 obiteljskih paketa. Zanimljivo je da se i u ovoj misiji slavi posebna misa za ugostitelje i njihovo osoblje svake druge i četvrte subote. Uskrsni blagdani su svečano proslavljeni, a 6. svibnja slijedi proslava Majčina dana.

God. II. ožujak 1995. br. 1 (2)

AUS KROATISCHEN GEMEINDEN

FRANKFURT

Obnovljena zgrada misijskoga centra

Frankfurtska hrvatska katolička zajednica pripravljalala se za proslavu Uskrsa korizmenim djelima pokore, odricanja i ljubavi, a napose osobnim pristupom sakramentu pomirenja. Ispovijedi je pristupilo na tisuće vjernika. Na Veliku srijedu bilo je pjevanje Gospina plača u crkvi sv. Ante, a na Veliki četvrtak svečana misa koju su u 19 sati u katedrali s vjernicima slavili hrvatski svećenici Frankfurta i okolnih misija. Središnja korizmena točka bila je procesija s križem ulicama Frankfurta na Veliki petak, 14. travnja. U procesiji je sudjelovalo oko 4000 vjernika, koji su križ u molitvi i pjesmi pratili od katedrale, te preko Zeila, Mainkaia, da bi se ponovno skupili u katedralu, gdje su održani obredi Velikoga petka. Na Veliku subotu obavljen je blagoslov jela u 16 sati. Uskrsno bdjenje slavilo se u katedrali i u Bad Sodenu u 23 sata. Obrede Velike subote u katedrali je predvodio

voditelj misije fra Leon Delaš, a u Bad Sodenu fra Bernard Dukić. Na uskrsnoj misi u frankfurtskoj katedrali sakrament krštenja primilo je sedmero odraslih te dvoje djece.

Nakon dulje adaptacije u Frankfurtu je obnovljena zgrada misijskoga centra u Niedenu 27. Svećenci su se već uselili, a misijski ured radi u obnovljenim prostorijama.

Mala svečanost zbila se u obnovljenoj zgradi i 18. travnja. Te je večeri naime otvorena nova misijska kapelica, a posveta će se proslaviti kasnije. Kapelica je urađena kao mjesto za molitvu, mir, razmatranje i susret s Bogom. Središnje mjesto svakako čine tabernakul i oltar, te triptih-slika „Kraljica Hrvata“, koju je naslikao slikar Petar Jakelić iz Splita. Misi otvorenja kapelice bilo je nazočno devet svećenika, časne sestre i pedesetak vjernika. ■

HANAU

Kršten Marko Kalfić

U središnjoj gradskoj crkvi u Hanau kršten je 15. 1. ove godine Marko Kalfić, sin Drage i Jadranke, rođene Vrapček. Marko je njihovo treće dijete, a prvo je nažalost umrlo. Kršteniku je kumovao Mato Šokčević, a sakrament krštenja je podijelio voditelj misije fra Marijan Kovač. ■

Hodočašće u Neviges

5.VI.1995. Ispovijed: od 10.00 sati
Križni put: 11.00 sati
Krunica: 11.45 sati
Euharistijsko slavlje: 12.30 sati

Novi broj telefaksa

Hrvatska katolička misija
Mettmann ima novi broj telefaksa: 02104/75174

Pjesnikinja u dijaspori

Dušica Radočaj, rođena je 20.7.1933. u Rogoznici kod Šibenika. Godine 1968. odlazi u Njemačku sa suprugom i dva sina. Poeziju počinje pisati 1983., kada u prometnoj nezgodi gubi mlađega sina. Izdala je knjižicu božićnih pjesama „Božićna žrtvica“ te knjigu pjesama „Na domak velikom cvijetu“. Živi i radi u Saulgau.

Na Kristovu grobu

*Na Kristovu grobu
sva mi suza kane
htjela bih ti Kriste
bar poviti rane
On mi snage daje
da odvalim kamen
i tu se ukopa
u mom srcu navijek*

Dušica Radočaj, Saulgau

Corpus

*O kako skladno
složeno
visi
uz barokni stup
sav je od drva
ukočen i tvrd
ko kruti krug
pred njim se mole pobožne žene
ništa ne kaže
ništa ne čini
samo što ruke nad njima širi
pogled mi padne na krunu na glavi
trnova
oštra
spletana
čvrsta
a niz moj obraz kotrlja kap*

Dušica Radočaj, Saulgau

DOMOVINA • HEIMAT

RATNE GODINE POTVRDILE HKD NAPREDAK KAO SVEHRVATSKU ORGANIZACIJU

Piše: Srećko Paponja

Fluid što zrači nadom

Svjestan činjenice da se na okupiranim prostorima, prvenstveno u Sarajevu, vrijednost mjesečne plaće, ako je netko i dobiva, svela na samo jednu DM i da preko 70 posto pučanstva „živi“ isključivo od humanitarne pomoći, *Napredak* je, oslanjajući se pretežito na hrvatske donatore u iseljeništvu, smogao snage da, pored niza realiziranih projekata iz oblasti kulture, naobrazbe, znanosti, informiranja, zdravstva i gospodarstva, humanizira ovaj prostor utrošivši za svoje, uglavnom humanitarne aktivnosti, preko tri milijuna DM.

Koliko je rat stanje duha očitovano brojnim činovima razularenih strasti, toliko je i divna prilika da u njemu progovore zadržane plemenite sile ljudskog bića i tvoračke energije jednog naroda.

U okviru hrvatskog korpusa u Sarajevu i Bosni i Hercegovini u cjelini takvu energiju već petu godinu izgarava obnovljeni i preporođeni *Napredak*, hrvatsko kulturno društvo, koje putem svojih deset udruga u oblasti kulture, naobrazbe, znanosti, informiranja, zdravstva i gospodarstva zapanjuje svijet svojom upornošću da humanizira ovaj prostor, stvarajući uvjete da hrvatsko pučanstvo ostane i opstane na svojim ognjištima i svojim povijesnim staništima.

Takvu njegovu programsku orijentaciju potvrdila je devedesetogodišnja 1949. praksa, bezobzirno prekinuta kada mu komunističke vlasti ne samo zabranjuju rad nego mu – nacionalizacijom – oduzimaju golemo bogatstvo, kako u umjetninama tako i u nekretninama. Potvrdila ju je i njegova godišnja skupština, održana ovih dana u vojno zatočenom Sarajevu, s ciljem da se sumira jednogodišnji rad i utvrde daljnji zadaci.

Svjestan činjenice da se na okupiranim prostorima, prvenstveno u Sarajevu, vrijednost mjesečne plaće, ako je netko i dobiva, svela na samo jednu DM i da preko 70 posto pučanstva „živi“ isključivo od humanitarne pomoći, *Napredak* je i ovom prilikom mogao s ponosom istaknuti da je tijekom ovog bezdušnog rata za svoje, uglavnom humanitarne, aktivnosti utrošio 3 milijuna DM.

I na ovoj se skupštini pokazalo da je *Napredak*, kao svehrvatska organizacija, zadužena da čuva i brani jedinstvo hrvatskog naroda uz Maticu Hrvatsku najznačajnija hrvatska organizacija kako u prošlosti tako i u sadašnjosti.

Okupivši oko sebe preko 1.500 intelektualaca katoličke provenijencije, *Napredak*, je postao nezaobilazan čimbenik i u promicanju katoličke misli, otvarajući joj misli čitave programe na valovima vla-

gijama – u duhu ekumenizma – *Napredak* iz dana u dan stvara pogodnu klimu za razvijanje dijaloga, razumijevanja, različitosti i poštivanja tuđega – čuvajući svoje.

1902
KROATISCHE KULTURGESELLSCHAFT
HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO
NAPREDAK

stite radiopostaje Vrhbosna i čitave stranice u svom mjesečniku *Stećak* ili pak zasebne knjige u bogatoj nakladničkoj djelatnosti, svjestan činjenice da je ovo rubni prostor katolicizma u Europi, kojega ozbiljnije i kompaktinje više nema čak do Filipina. Istovremeno je *Napredak* – podupiranjem katoličkog školstva i djelovanjem na programske sadržaje te stipendiranjem vlastitog kadra – na putu da trajno veže za sebe talentirane mlade ljude, kakvi su mu bili i njegovi brojni stipendisti koji su preporučili BiH ili proučavali njezinu duhovnu i povijesnu dimenziju, doprijevši i do Nobelove nagrade Ivo Andrić i Vladimir Prelog. Drugim svojim djelovanjem – prvenstveno stalnim kontaktima s drugim reli-

Kulturom za kulturu življenja

„Društvo obnavlja rad pojedinih podružnica (sada ih imamo 41, s oko 20 tisuća članova). Hrvatska gospodarska zbornica okuplja 798, Hrvatsko zdravstveno udruženje 198 (104 liječnika), hrvatsko društvo za znanost i umjetnost 91 (uglavnom sveučilišnih profesora), Udruga likovnih umjetnika i graditelja 56, hrvatsko glazbeno udruženje 65, udruga za odgoj i obrazovanje 396, udruga pravnika 80, dok sportsko društvo (sa šahovskim, nogometnim, teniskim, judo i u pripremi planinarskim klubom) već ima 74 člana...“ – reče tom prilikom prof. dr. Franjo Topić.

DOMOVINA • HEIMAT

Kroz katakombe
do Notre Dame i Pape

Pored toga, ovo kulturno društvo iz dana u dan uspješno razvija i svoje tri gospodarske organizacije – Gospodarsku banku (koja već u 1995. planira otvoriti svoje filijale u Zenici, Travniku i Tuzli), Napredak-osiguranje i trgovinsku tvrtku NAPEX, koja je, osposobivši 25 maloprodajnih mjesta, uz angažiranje 46 suradnika i organiziranjem skladišta i djelatnosti vanjske trgovine, uspjela uspostaviti poslovne veze s Republikom Hrvatskom, čime je stvoren put i za uvoz većih količina komercijalne robe i zaštitu hrvatskog gospodarstvenog prostora u BiH. Napretkovu slavu pronio je Francuskom i Italijom sto godina „stari“ mješoviti zbor „Trebević“, koncertirajući vrlo uspješno i u Notre Dame u Parizu, da bi na kraju bio primljen i kod Pape.

Iako društvo, po svojoj programskoj opredijeljenosti, nije prvenstveno humanitarno, u prošloj smo godini podijelili 100 tona hrane (prikupljene donacijama), što po sadašnjim cijenama u Sarajevu iznosi 287 tisuća DM, ističe prof. Topić, dodajući da je društvo s Vrhbosanskom bogoslovijom podijelilo i 75 tisuća toplih objeda, čime je, uz uvoženje 102 tona osobnih paketa i spasilo mnoge žitelje Sarajeva od fizičke smrti. Za samo jedan takav konvoj lani se moralo prijevozniku izdvojiti 48 tisuća DM.

U to ime prof. Topić nije odolao a da i na ovoj skupštini ne zahvali onim najzaslužnijim za potporu i suradnju, prije svih uzoritom kardinalu Vinku Puljiću, msgr. Peri Sudaru, Vrhbosanskom Caritasu, Vrhbosanskoj bogosloviji, Caritasu Međugorje, Interini, gosp. Stipi Bubu, hrvatskim katoličkim misijama: Ulm, Mannheim, Lüdenscheld, Stuttgart i svim darovateljima, bez kojih *Napredak* u uvjetima u kojima djeluje ne bi uspio učiniti ono što mnogi Sarajlije smatraju – čudom.

Široko srce hrvatskog
iseljeničtva

Sa snažnim osloncem na svoje donatore, prvenstveno Hrvate u iseljeničtvu, *Napredak* je preko svojih udruga mogao planirati i takve projekte kao što su: „Materijalna i kulturna baština Hrvata u BiH“, „Gospodarski potencijal i demografska rasprostranjenost Hrvata u BiH i svijetu“, „Regionalni razvoj i prostorno uređenje BiH“, „Rat i migracije u BiH“, „Genocid i zločini počinjeni nad Hrvatima u

Franjevački samostan i crkva sv. Ante na Bistrici u Sarajevu

bosanskohercegovačkom ratu“, „Hrvatska obitelj u bh. ratu 1992. – 1994.“, „Jezik Hrvata BiH“, „Povijest Hrvata BiH“, „Povijest odgojno-obrazovanog i pedagoškog stvaralaštva Hrvata BiH“, „Znanstveno utemeljenje, otkrivanje, razvijanje i potvrđivanje talenata“, „Urbani elementi srednjovekovnih gradova“, „Povijest umjetnosti Hrvata na tlu BiH – književnost, glazba, likovne umjetnosti“, ili projekti o proizvodnji hrane, uštedama energije i formiranju dijagnostičkog centra u Sarajevu, koji su djelomično predstavljani znanstvenom skupu.

U ovu se godinu ulazi s velikim nakladničkim programom što ga najavljuje *Napretkov* „Media-Nap“. Riječ je o kapitalnoj povijesnoj studiji dr. Marka Šunjića „Bosna i Venecija u XIV. i XV. stoljeću“, romanu Mirka Marjanovića „Requiem“, zbirki poezije Ilije Ladina, „Esejima“ Vitomira Lukića, Godišnjaku Društva, drugom izdanju knjige msgr. Vinka Puljića..., da navedemo samo one najznačajnije. Planira se i povećanje broja stranica „Stečka“, s 40 na 50, s mogućnošću njegova pretvaranja iz mjesečnika u dvotjednik...

Pomaknut svaki drugi Hrvat u BiH

Na primjeru „napretkovaca“ najbolje se potvrđuje maksima po kojoj nove nužde radaju nove snage, osobito ako se radi o egzistencijalnim tjeskobama i strahovima za goli fizički opstanak Hrvata u BiH. Na

njenim je prostorima, po riječima mr. Tvrtka Nevjestića, predsjednika Hrvatske gospodarske zbornice u *Napretku*, svaki drugi Hrvat pomaknut sa svog ognjišta, doživjevši pritom i teški materijalni gubitak. Štete se na hrvatskoj privatnoj imovini zasad procjenjuju na osam milijardi dolara, uz bar četiri milijarde dolara gubitka u obliku osobnih dohoda (plaće).

Nema dvojbe da će *Napredak* pojačati napore ne samo da se zaustavi odljev Hrvata s kriznih prostora, kakvo je i Sarajevo, nego i da se omogući svim protjeranima i prognanima povratak u svoje domove.

Dotle mora i sam stupiti u „borbu“ za vlastiti dom, za vraćanje u posjed 15 tisuća četvornih metara prostora u najreprezentativnijim zgradama u Sarajevu, Mostaru i drugim gradovima. U to je ime nedavno upućen i amandman na Nacrt zakona o vraćanju imovine vjerskim zajednicama, zadužbinama i vakufima, s prijedlogom da se u njega uključi i vraćanje imovine i nacionalnim društvima, kao stvarnim vlasnicima.

Dobije li taj prostor, *Napredak* bi koraknuo hodom od sedam milja i uistinu bi ostao ono što je, po riječima „trostrukog“ ministra dr. Nikole Grabovca, uvijek i bio – hrvatski svjetionik!

Svoj dio uloge u tomu najznačajnije je odigrao upravo *Napredak*. Da u svemu tomu zna izabrati trenutak i primjeriti mu akciju, najbolja je potvrda ovih dana – u njegovoj režiji – održani koncerti proslavljene zvijezde šansone i hrvatske zabavne glazbe, vrhunskog umjetnika, velikog čovjeka i istinskog humanista – Tereze Kesovije, koja je, i sama doživjevši razaranje vlastita doma i rodnog Dubrovnika, snagom magneta privukla cijeli grad jer se njeni sat i pol dugi koncerti već desetak dana vrte bez sažimanja na sve tri TV-postaje. Na dvije od njih čulo se, razgovijetno i jasno: „Što ove ustaše znaju organizirati, svaka im čast!“ Ako je prvi dio rečenice zajedljiv, drugi je svakako iskren.

U istoj će organizaciji Tereza sa svojim gostima, vjeruje se visokim umjetnicima, pjevati Sarajlijama već u svibnju. Dotle u srcima mnogih, sa žalom za Stradunom odjekuju posljednje riječi njene posljednje pjesme s posljednjeg večernjeg koncerta: „Zapjevajte sa mnom noćas svi vi nesretni...“

U Sarajevu i na ovim prostorima ih je dosta mnogo. *Napredak* se, vođen neumornim Topićem, trudi da ih bude što manje. I da nema *Napretka*, misle mnogi, trebalo bi ga izmisliti. Radi – napretka.

Sarajevo, 30. ožujka 1995.

PASTORALNI SKUP SVEĆENIKA

BIZOVAC, 24. 4. – 28. 4. 1995.

Piše: Anto Batinić

Hrvatska mladež u dijaspori

Pastoral hrvatske mladeži u dijaspori pokazao se značajnim pastoralnim problemom. Ovoga puta na skupu se nisu slušala samo predavanja, nego se radilo i u radnim skupinama, a novost je i okrugli stol na kojem su mladi govorili o samima sebi. Studijsko putovanje u ratne zone istočne Slavonije i Bosanske posavine mnogima je predočilo pravu sliku ratnog ozračja.

Nekoliko sudionika pastoralnog skupa uspjelo je još u nedjelju, 23. 4., stići do Bizovca auto-cestom Zagreb Lipovac, iako su srpski odmetnici bili najavili njezino zatvaranje za ponedjeljak. Tu prijetnju su i ostvarili, pa je većina sudionika skupa u Bizovac stigla zaobilaznim cestama. Hotel „Termia“ u Bizovačkim Toplicama spremno je dočekaio preko 150 hrvatskih svećenika i pastoralnih suradnika iz misija diljem Europe: Njemačke, Švicarske, Francuske, skandinavskih zemalja, zemalja Beneluxa, Mađarske... Skup je otvoren u utorak, 25. 4. u 9 sati. Sve sudionike i goste najprije je pozdravio priređivač skupa **fra Bernard Dukić**, hrvatski nadužobrižnik u Njemačkoj. Riječi pozdrava skupu je uputio **mons. Marijan Oblak**, zadarski nadbiskup i predsjednik Vijeća HBK za migracije. Skupu se potom obratio i **mons. Čiril Kos**, biskup dakovačko-srijemski, koji je izrazio radost i zahvalnost što se ovaj skup održava u njegovoj biskupiji, te svima poželio uspjeh i blagoslov.

Nenadomjestiva uloga Crkve

Posebno buran pljesak dobio je **Branimir Glavaš**, župan osječko-baranjski, koji je zahvalio Crkvi na njezinoj nenadomjestivoj ulozi u povijesti hrvatskoga naroda, posebice u stvaranju suverene i samostalne hrvatske države. Crkva je pratila hrvatski narod i na njegovim iseljeničkim

putovima, te mu oživljavala nadu u povratak u samostalnu Hrvatsku.

Sljedeći pozdrav sudionicima uputio je **mons. Vladimir Stanković**, ravnatelj hrvatske inozemne pastve. U svome pozdravu je naglasio da mlade u dijaspori valja odgajati za tvarnu i duhovnu obnovu domovine, a da će eventualno osnivanje ministarstva za povratak potaknuti mlade u dijaspori da ulože svoje znanje i snagu na dobrobit naroda, države i Crkve.

Prelat H. J. Justus, nacionalni direktor za strance pri Njemačkoj biskupskoj konferenciji, prenio je svima pozdrave te konferencije, a potom izložio prvo predavanje pod naslovom „Situacija stranaca u Njemačkoj“. Pritom se posebno osvrnuo na položaj hrvatskih izbjeglica u toj zemlji i na međudržavne ugovore između Njemačke i Hrvatske o povratku izbjeglica. Prelat Justus založio se za snažniju suradnju njemačkih župnih zajednica s hrvatskim zajednicama.

Društvo doživljaja

Drugo predavanje držao je **P. Diethard Zils OP**, njemački dominikanac i savjetnik poglavara dominikanskog reda u Rimu. On je obradio temu pod nazivom „Sociološki okviri mladih u Njemačkoj“. Svijest mladih Nijemaca, pa i mladih Hrvata u Njemačkoj, karakteriziraju sljedeće značajke: iskustvo doživljaja, kult

tijela, estetiziranje svakidašnjice, konzumizam, strah od dosade, a životni ciljevi mladih su: sreća, ljubav, uspjeh, putovanje, pisanje. Suvremena mladež ima alternativni pogled na svijet kao i alternativni stil življenja.

Stjepan Herceg, referent socijalne službe za migracije pri Njemačkom caritasu u Freiburgu i referent hrvatskih socijalnih radnika u Njemačkoj izložio je predavanje s naslovom „Psihosocijalna i pravna situacija mladih Hrvata u Njemačkoj“. Predavanje obiluje mnoštvom statističkih podataka o socijalnom i pravnom statusu mladih Hrvata u Njemačkoj. Glavni problemi su: identitet, osjećaj stranosti, generacijski sukob s roditeljima i njihovom domovinskom tradicijom, zahtjevi sredine za integracijom, pa i asimilacijom. Većina mladih Hrvata vjerna je i u Njemačkoj tradicionalnoj vjeri roditelja, često pohada crkvu, ali ima i onih distanciranih. S. Herceg je na koncu predavanja preporučio uključivanje mladih Hrvata u multikulturni milieu njemačkoga društva, ali i zadržavanje „nacionalnih oaza“, kao misija, društava...

Mladi nisu izgubljena generacija

Posljednji predavač prvoga dana bio je **dr. fra Josip Šimić**, voditelj HKM Esslingen. On je izložio predavanje pod nazivom „Što mladi očekuju od hrvatskih katoličkih misija?“, pri čemu je iznio rezultate

S lijeva na desno: p. D. Zils, prelat H. J. Justus, nadbiskup M. Oblak, mons. V. Stanković na početku skupa

Sudionici skupa na ruševinama župne crkve u Vidovicama

PASTORALNIH SURADNIKA IZ EUROPE

svojih anketa o mladima u misijama Berlinu i Esslingenu. Misije ne nude mladima dovoljno pastoralne skrbi, pa dr. Šimić predlaže održavanje susreta mladih kršćana, odmjerenom prilagođavanjem njihovim nazorima i stilu ponašanja, novi način komunikacije s mladima, otvorenost u susretanju mladih... Razni diskači i kafići nisu konkurencija ponudama misija, jer je sadržaj ponude posve drugačiji. Dr. Šimić tvrdi da naši mladi u dijaspori nisu izgubljena generacija i da se treba potruditi iskoristiti njihov ogromni potencijal.

Zajednička koncelebrirana misa slavila se toga dana u velikoj dvorani hotela „Termia“, a predvodio ju je i propovijedao mons. Marijan Oblak.

Kad pjesnik plače

Drugog dana skupa, 26.4., P. Diethard Zils održao je drugi dio svoga predavanja o sociološkim okvirima mladih u Njemačkoj. Uslijedio je zatim rad u radnim skupinama. Bilo je to osvježanje ovoga skupa. Gotovo svi nazočni mogli su se opredijeliti za jednu od tri radne skupine (pastoralno-katehetska, socijalno-pedagoška, kulturno-prosvjetna) i izreći svoje mišljenje o tematici vezanoj za određenu skupinu. Animatori skupina podnijeli su svoja izvješća na plenarnoj sjednici koja je održana popodne. Prije toga je sudionicima skupa o stanju u dakovačko-srijemskoj biskupiji govorio biskup Ćiril Kos. Iste večeri predstavljena su tri zanimljiva izdanja: zbirka pjesama D. Zilsa „Hodočasnik riječi“, „Polemika ili dijalog s islamom?“ dr. fra Luke Markovića, bosanskog franjevca i voditelja misije u Münsteru, te knjiga „Islam“, Hansa Künga i Josefa Van Essa, obje u izdanju „Svjetla riječi“. D. Zils je pisao svoje pjesme na hrvatskom i na njemačkom jeziku. Kad je čitao pjesmu „Erdut“, zastao je i zaplakao. Fra Marijan Karaula, glavni urednik „Svjetla riječi“ predstavio je dva navedena izdanja toga izdavača. Nakon večere u 20 sati pred sudio-

nicima skupa nastupili su najmlađi bizovački folklorši. Potom je uslijedio okrugli stol pod nazivom „Mladi o mladima“. U njemu je sudjelovalo devetero mladih iz Njemačke te četvero mladih iz domovine. Mladi su svojim razmišljanjima izazvali veliku pozornost publike.

Bosanska posavina nije sama

Četvrtak, 27.4., bio je predviđen za studentsko putovanje u ratne zone Bosanske posavine i istočne Slavonije. Većina sudionika skupa smjestila se u tri autobusa i kroz slavonska sela krenula prema Županji i Bosanskoj posavini. Neki su prije polaska molili kajanje, jer nikad se ne zna. Na skelskom prijelazu iz Županje prema Orašju dočekao nas je fra Marko Oršolić Mladi, gvardijan franjevačkog samostana u Tolisi. Autobusima nije bilo lako preko skele, ni u dolasku niti u povratku, ali su ipak uspjeli prijeći Savu. Prva postaja putovanja bile su Vidovice. Selo je 1992. bilo gotovo pola godine pod četničkom okupacijom, a zatim je oslobođeno. Najveći broj kuća je razoren. Sada se stanovnici polako vraćaju i obnavljaju srušeno. Djeca idu u školu u Orašje, a u selo uskoro stiže voda, struja i telefon. O stradanju sela posjetiteljima je pokraj srušene nove župne crkve govorio mladi župnik vlč. Jakov Filipović. Nakon toga prošli smo kroz Orašje, Donju Mahalu i Tolisu. O toliškom samostanu, kojega franjevci nisu nikako napuštali za vrijeme rata, govorio je gvardijan Oršolić. U novoj samostanskoj zgradi još se nalazi ratna bolnica. Samostan je za sve posjetitelje priredio ručak u restoranu „Oaza“. Ondje se gostima iz Europe obratio i zapovjednik oraškog zbornog područja Đuro Matuzović. Posjet Bosanskoj posavini bio je znak podrške i solidarnosti s onima koje ništa nije moglo pokolebati u obrani hrvatske zemlje u Bosanskoj posavini. „Neka ste došli. To je znak da nismo sami i da nismo ostavljeni“, reče jedan vojnik iz Dervente. Dok

smo napuštali bosansku stranu Save, u dubini Bosanske posavine odjekivale su detonacije.

Život se vratio u Nuštar

Sljedeći cilj putovanja bili su Vinkovci, može se reći grad koji je uz Osijek postavio četničku armadu. Još se dobro vide posljedice i rane rata. Ratno ozračje je ovdje još uvijek prisutno, jer Mirkovci su zapravo predgrađe grada. Bolnica se ponovno obnavlja punom parom. Prema junačkom Nuštru ide se gotovo linijom razgraničenja. Nuštar se prilično obnavlja. Mnogi stanovnici su se već vratili, rade škole i sve javne ustanove. Župna crkva je podignuta gotovo iznova, a raste i nova velebna župna kuća. Ni Vukovar odatle nije daleko.

Dar dakovačko-srijemskoj biskupiji

Zadnji izvanredni doživljaj toga dana bila je svečana koncelebrirana misa u dakovačkoj prvostolnici. Misu su predvodili nadbiskup Oblak i biskup domaćin Ćiril Kos. Biskup Kos je odmah na početku zahvalio svim hrvatskim svećenicima iz inozemstva, jer su oni za potrebe teško nastradale dakovačko-srijemske biskupije skupili 30.000. Pod misom je svirao puhački orkestar Hrvatske vojske, a pjevao je Akademski zbor sveučilišta J. J. Strossmayera iz Osijeka. Takvo sviranje i pjevanje bilo je istinski umjetnički i religiozni doživljaj.

Pastoralni skup svećenika i past. suradnika završio je iste večeri u hotelu „Termia“ svečanom večerom, a razlaz je uslijedio sutradan. Bio je to zadnji dan kada se ipak moglo auto-cestom, ali u strahu i kroz područje pod srpskim nadzorom. Bili smo među zadnjima koji su onuda prošli pod neugodnim dojmom. Uz pomoć Božju i uz snažnu volju našega naroda ubuduće će se tom autocestom putovati sa zadovoljstvom i bez straha. I ta auto-cesta jest cesta na putu u slobodu.

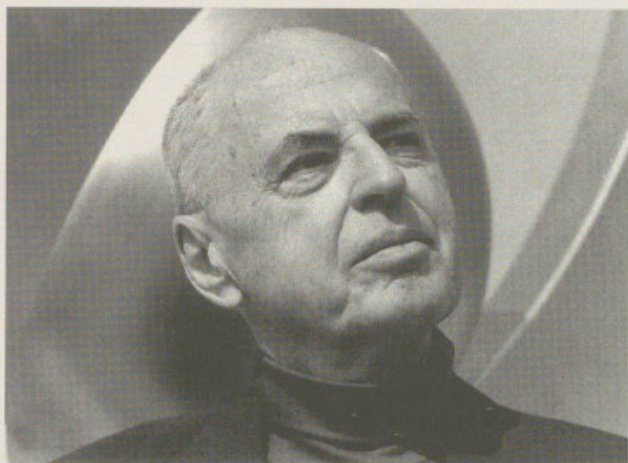

Fra Marko Oršolić Ml., predsjednik mjesne zajednice Vidovice i fra Leon Delaš

Mladi sudionici okruglog stola

KULTURA

Milko Kelemen

Foto: Edo Pirš

U pariškom „Centre Pompidou“ francuski ansambl 2E 2M, pod ravnateljstvom dirigenta Paula Méfana, izveo je „Requiem“ za recitatora, šest violončela, veliki bubanj, a sve uz reflektore i projekciju razrušene crkve, te na tekst američkog pjesnika Walta Whitmana. „Requiem“ je izdala ovih dana na CD-u i diskografska kuća „Croatia Records“.

„Requiem“ je proizašao iz rata u Hrvatskoj (1991–92) i Bosni i Hercegovini (1992–95). Tekstove „Šapat nebeske smrti“ iz Whitmanovog ciklusa „Vlati

trave“ je Kelemen ponešto izmijenio, pa se umjesto američkih gradova Chicago, Boston, Philadelphia, Manhatta (izvorni naziv za današnji Manhattan, najstariji dio New Yorka) spominju imena gradova Vukovar, Dubrovnik, Osijek, Sarajevo. Struktura „Requiem“ ima tri dimenzije – tekst, scenske elemente i glazbu.

Tekst ima veliku umjetničku vrijednost, nije vezan uz neki narod, već je kozmopolitski. Poruka je direktna i ima gotovo političko značenje.

PARIZ

Kelemenova praizvedba „Requiem“ u Parizu

Piše: Alen Legović

Milko Kelemen, jedan od najvažnijih skladatelja današnjice, glazbenik, profesor, dirigent i organizator, pristustvovao je praizvedbi svojeg „Requiem“ u Parizu.

Instrumentalizacija „Requiem“ je vrlo neobična. Milko Kelemen upotrebljava velike reflektore koji su upereni prema publici i koji se pale u trenutku kada se spominju imena hrvatskih gradova i jedino recitator izgovara imena gradova.

Izvedba je pobudila veliko zanimanje u francuskoj javnosti i europskim medijima. Izvedbu je prenosio njemačko-francuski kulturni televizijski program „arte“, francuska, švedska i britanska televizija. ■

KAZALIŠTE

Ujević u raju svoga pakla

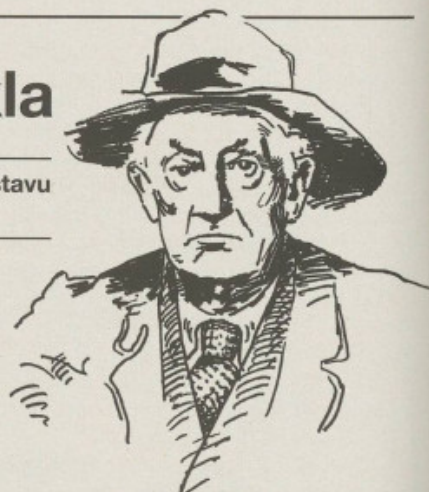
„Marul“ – kazališna scena na hrvatskom jeziku u Berlinu, izvela je 25.3. predstavu „Moj demon je svirač“

Na pozornici: stol i tri stolice, hrpa boca i dakako knjige. To je Tinov stol, a prema poznatoj anegdoti, jedna stolica je za njega, druga za njegov alter ego, a treća ako ga volja, za gosta. Ako ljudi i nisu čitali Ujevićeve pjesme, sigurno su čuli za njegov bohemski život i skandale. Tako Nenad Indić, koji igra Tina, ulazi „pod šusom“, teturajući polagano kroz publiku prema kazališnim daskama.

Tako započinje predstava „Moj demon je svirač“, kojom redatelj i dramaturg Nikša Eterović, prikazuje svoju scensku maštariju Ujevića. Točnije, Ujevića iz 1950. godine, kada radi na prijevodu Waltha Witmana. Tina predstavlja kao čovjeka, koji živi između najdubljeg ponora i poleta prema suncu i beskrajinim prostorima, kao osobu modernog doba, koja svoju raščerupanu dušu najiskrenije razgolićuje pred samim sobom. Ukratko, Tin u raju svoga pakla. Ujević, kozmopolit i poliglota, provokator i autsajder,

upoznaje one mračne strane svoje psihe, svoje vlastite demone, s kojima se svađa i koje miluje, koji ga uništavaju i ujedno nadahnjuju. Demona, ili bolje reći, Tinove demone, igra dojmljivo Rachel Clarke. Ona ga mami svojom glazbom i violinom – čas je tu, da bi opet nestala i pojavila se u drugom liku. Te svjetlo-tamne vizije, čežnje i susrete u dubini Tinove duše suverenom glumom prenosi Nenad Indić: on šapće i urla, baca boce i knjige oko sebe, pada smravljen od bola i jada, da bi se potom uzdigao sa smiješkom na licu i vedrinom u srcu.

Vrijedi primijetiti i eksperimentalan duh ansambla „Marul“, te kazališne scene na hrvatskom jeziku u Berlinu. Usudili su se simultano prevoditi jednosatnu predstavu, ali sudeći prema izjavama mojih njemačkih susjeda, nije baš uspješno, jer u prijevodu se izgubio ne samo intenzitet i umijeće glumaca, nego i Ujevićeva jezična riznica.

Odaziv na ovu predstavu, 25. ožujka u Berlinu, čiji je organizator „Theater Wind-Spiel Berlin“ u suradnji s Paul Löbe – Volkshochschule Wilmersdorf, a pokroviteljstvo je preuzeo berlinski generalni konzul Hrvatske, Marin Mihanović, na žalost nije bio veliki. Ali, tim povoljnije za primijetiti da je publika zaista bila miješana, što potvrđuje da je promicanje hrvatske kulture moguće, no o tome dakako odlučuje kvaliteta. Ista predstava izvođena je 29.4. u Frankfurtu, a 30.4. u Wiesbadenu. Moja preporuka: ako čujete da „Marul“ gostuje i u vašoj blizini, otidite pogledati, vrijedno je. Nadica Markovica

PAŠKINA KARTULINA

Don Jure i dotur Jure

Cili sam se misec sirota priprema na put u Darmstadt, ali mi, nažalost ništa nije uspilo. A priča mi je moj kum Stipe, bila je prava fešta u hotelu „Gutenberg“ čiji je vlasnik gospun Maks. Naš dotur Jure Radić, potprisdnik vlade, skupija ti je u Maksa sve naše važnije vratre i održa im lipo pridavanje o stanju u Rvackoj. I sveca mi, kako kaže Stipe, naš im je Jure lipo divanija, o ratu, miru i DM, ali i moralno-političkoj situaciji. E baš lipo, sada će bar naši vratri biti dobro politički potkovani, a kao takvi ne samo da će trebati Rvackoj nego će ih sigurno tražiti i Njemačka, da budu župnici u njihovim župam. Ali ne mogu prižalit ća u Darmstadt nije doša naš don Jure-Živko Kustić. Siguran sam, on bi ima pravih pitanja za našeg dr. Juru. Ali, zaključija san, Živko je puno pametno postupija. Mogu razumiti, čovik čuva svoju votelju. Očito dosta mu nezdognih situacija u

kojima se naša za vrime komunizma. A sada da je doša u Darmstadt možda bi se zamirija dr. Juri, a to nije baš poželjno u ovo vrime, jer ako Rvacki sabor uskoro bude izabira novog hrvatskog kardinala (ko će nam obećavaju neki sabornici) don Živko ne da ne bi moga biti šef u „IKI“, nego je pitanje je li bi dobija i misto zvonara u nekom zagorskom selu. Nadam se, da se neće naljutiti naš dotur Jure. On je čovik od oka, znanja i imanja, pa mu baš hvala će brine za naše duše. Ma neću van puno o politici, jer imamo puno lipših stvari za pisati.

Ovi van je dana u Frankfurtu održan izbor za Miss iseljene Rvacke. I ko će san pridvida pobidila je mala Claudija Bitanga, ali moran naglasit, Arzthelferin u našeg dotura Josipa Lucića.

Dr. Joso me zadnji put lipo napa, jer navodno da nisan tija pisati o Rvacko-europskom društvu. Reka mi je: „Paško,

ako triba, ocrnit ću te ispred samog prisidnika Rvacke“. E, za razliku od don Živka ja se nisam pripa i da smesti, jer sam svistan ako bilo kad Sabor bude bira kardinala, da sto posto nikada neće birati glavnog i odgovornog urednika u našin novinan. Pa onda nema za me zime, ko će ja je reka dr. Joso, Dunja Rajter mi čuva leda, pa mi preostaje jedino da nađem nekog ko će stati ispred mene.

A zato što izabрати jopet pivačicu Dolores, a menadžer će nam biti naš poznati čovik-ugostitelj – Božo Šuker iz Mainza. On je pravi igrač, doša je u Njemačku gol i bos, a sad ima svoju bauštelu. Ali nije to sve, Božo je prvi uveja našu muziku u svoj lokal u Mainzu, i to onda kad se još nije smilo. To je pravi čovik i za to ga tribaju imati u vidu naši političari kad budu dijili mista u novom konzulatu u Mainzu.

Božo bi sigurno bija zadovoljan da bude odgovoran za muziku. E, pa da vidite onda, siguran sam da bi se rvacki festival za Euroviziju održava u Mainzu, a ne Zagrebu.

Paško

NAGRADNA KRIŽALJKA

**Rješenje pošaljite
najkasnije do 19.V.1995.**

[illegible]

Nagrađeni: Josip Đikić, Würzburg · Martin Obradović, Schwelm

SREDNJOEUROPSKA LJETNA ŠKOLA GENERATIVNE GRAMATIKE

Central European Summer School in Generative Grammar

Studenti lingvistike – pozor!

Nakon što je prošle godine vrlo uspješno pokrenuta **Central European Summer School in Generative Grammar**, ona će raditi i ovog ljeta, od **31.7.-18.8.1995.** u **Olmoucu**, srednjovjekovnom moravskom gradiću u Češkoj.

Ljetna škola je otvorena svim studentima lingvistike iz Europe, no izričito se pozivaju studenti iz istočnih zemalja, jer je upravo u tim zemljama generativna lingvistika (kao i druge kognitivno orijentirane znanosti) bila iz ideoloških razloga nepoželjna, pa zato i nepredavana. Jedan od ciljeva te novoosnovane škole jest promicanje same teorije i osnovnog znanja, kao i sagledavanje generativne gramatike pod specifičnim aspektima, bilo to putem produbljivanja posebnih lingvističkih tema ili pak iznošenjem aktualnih diskusija unutar same znanosti. Nadalje, organizatori tim putem žele također omogućiti uspostavljanje kontakata između studenata iz zapadnih i istočnih zemalja, s ciljem da se već vrlo rano uspostave veze i suradnja s budućim stručnim osobljem na istoku.

Gleda se također i na to da se u lingvističke diskusije uključe, osim već uhodanih germanskih i romanskih i (zapostavljeni) slavenski jezici. Vrijedi napomenuti da je jedan od nastavnika i **Damir Ćavar**, stručni suradnik na *Institut für Slavistik* sveučilišta Potsdam, koji se već dulje vri-

jeme u svom znanstvenom radu bavi oko generativnom gramatikom i specifičnostima hrvatskog jezika.

2nd Central European Summer School in Generative Grammar nudi:

a) *Introductory-tečajevi* *uvodnog tipa*: Opći uvod, uvod u morfologiju, u fonologiju, u logiku prirodnih jezika, u teoriju semantike, načelna pitanja generativne teorije, otkud čovjeku uopće sposobnost učenja jezika (learnability problem), minimalistički program, filozofski problemi jezika, kao i struktura rečenica u prirodnim jezicima.

b) *Advanced-tečajevi* *naprednog tipa*: teorija padeža, perifrastični izrazi, fonologija slogova, fokus i informativna struktura, skopus kvantifikacije i sintaksa, imperativ i enklitika, protusimetrija u sintaksi, sintaksa i spoznaja.

Nastavni jezik je engleski, a voditelji tečajeva, stručni suradnici vodećih lingvističkih centara, dolaze iz Potsdama, Berlina, Kölna, Beča, Venecije, Utrechta, Leidena, Groningena i New Yorka.

Troškovi:

a) *tečajevi*: organizatori nastoje omogućiti besplatno školovanje kao i prošle godine, što zasad još ne mogu zajamčiti, budući da se još traže sponzori. No, u usporedbi s drugim ponudama takve vrste, može se već sada reći da će biti gotovo nikakvi. Zainteresirani neka se sami još svakako detaljnije raspitaju.

b) *smještaj (accomodation)*: smještaj je predviđen u 2-4 krevetnim sobama u studentskim domovima, 40 US \$ za tri tjedna (vidi također stipendije).

c) *hrana (meals)*: postoji mogućnost vrlo jeftinog hranjenja u studentskoj menzi (vidi također stipendije).

Stipendije: *Studenti* iz istočnih zemalja, dakle primjerice *hrvatskog državljanstva*, bez obzira na to gdje živjeli ili studirali, mogu relativno jednostavno i brzo podnijeti molbe za stipendije, s dobrim šansama da ih i dobiju!!! Stipendije se daju za:

a) smještaj i hranu (living) – tijekom *Ljetne škole*

b) putne troškove (travel) – dolazak i odlazak

Mogu se podnijeti molbe i za jedno i za drugo (a+b). Stipendisti neće imati nikakvih troškova za trodnevno školovanje.

Za podnošenje molbe dovoljno je da se **odmah pismeno** javite na navedenu adresu, s naznakama: ime i prezime, adresa, državljanstvo, telefon, telefaks, e-mail, stupanj lingvističkog studija, zahtjev za stipendiju.

Prijavu, molbu za stipendij kao i detaljnije informacije možete dobiti kod:

Damir Ćavar, Institut für Linguistik, Allgemeine Sprachwissenschaft, Universität Potsdam, Postfach 601553, D-14415 Potsdam; Tel: 0331/977-2052 Najbolje je ako možete poslati prijavu e-mailom na sljedeću adresu: cavar@rzuni-potsdam.de

Nadi Markovica

**Volimo našu hrvatsku domovinu nosimo njene sinbole.
Pokažimo svijetu da i mi imamo našu. Državu hrvatsku i njenu šahovnicu**

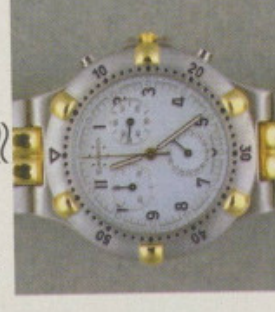
Br. 21 50 m CHF 90.-

Br. 24 30 m CHF 50.-

Br. 27 30 m CHF 50.-

Br. 31 Chrono 50 m CHF 150.-

Br. 22 50 m CHF 90.-

Br. 25 30 m CHF 50.-

Br. 28 30 m CHF 50.-

Br. 32 Chrono 50 m CHF 150.-

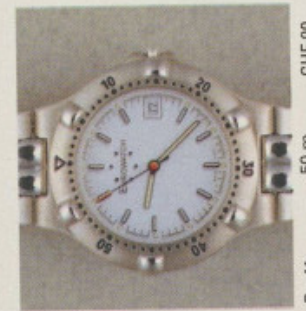
Br. 23 50 m CHF 90.-

Br. 26 30 m CHF 50.-

Br. 29 30 m CHF 50.-

Br. 41 50 m CHF 90.-

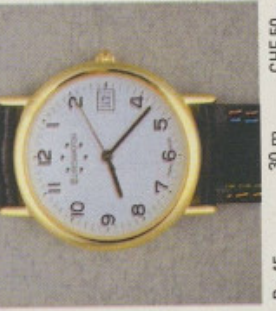
Br. 44 50 m CHF 90.-

Br. 47 30 m CHF 50.-

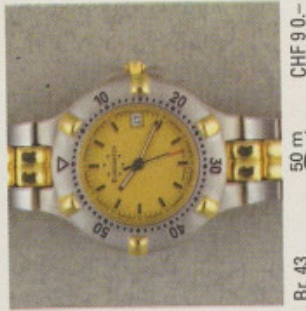
Br. 42 50 m CHF 90.-

Br. 45 30 m CHF 50.-

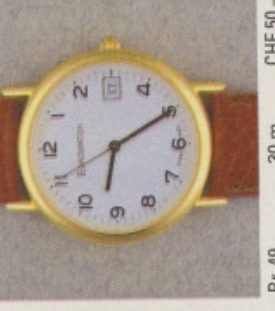
Br. 48 30 m CHF 50.-

Br. 43 50 m CHF 90.-

Br. 46 30 m CHF 50.-

Br. 49 30 m CHF 50.-

Narudžbenicu čitko ispisati
i poslati na adresu

Eurowatch
Postfach 407
2540 Grenchen
Suisse

NARUDŽBENICA

BROJ KOLIČINA CIJENA

IME I PREZIME

ULICA I Br.

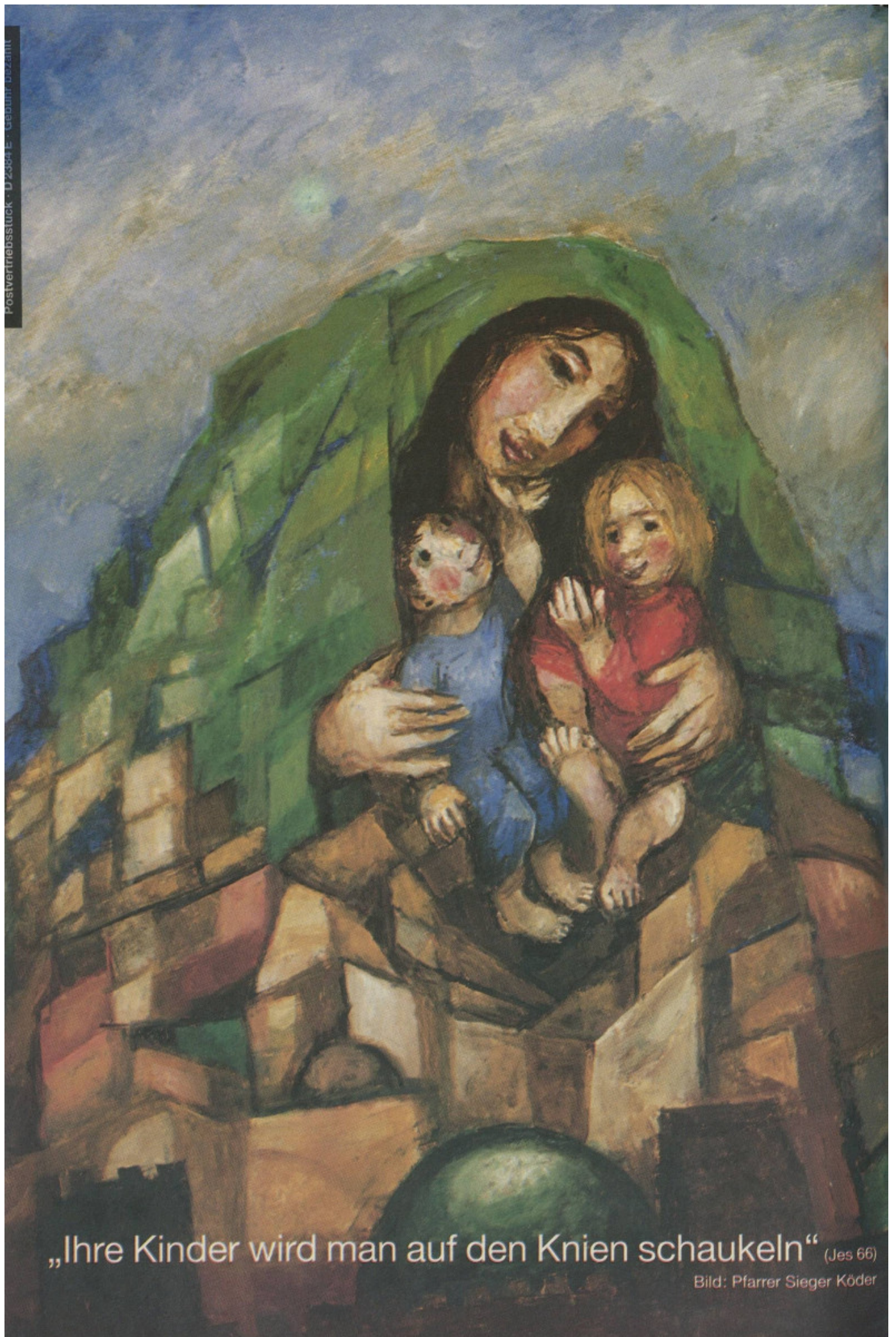
Pošt. Br. I GRAD

DRŽAVA

POTPIS

SVE NARUDŽBE ŠALJEMO SAMOPOLUŽEĆEM

GARANCIJA GODINIL DANA

„Ihre Kinder wird man auf den Knien schaukeln“ (Jes 66)

Bild: Pfarrer Sieger Köder